

SÄHKÖISEN HANKINTAOHJELMAN EDUT TARJOUSPYYNNÖN TEOSSA

LAB-AMMATTIKORKEAKOULU
Tradenomi (AMK)
Liiketalous
Kevät 2020
Anneli Lampinen
Anita Rantanen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Lampinen, Anneli Rantanen, Anita	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 68	Valmistumisaika Kevät 2020
Työn nimi Sähköisen hankintaohjelman edut tarjouspyynnön teossa		
Tutkinto Liiketalouden tradenomi (AMK)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia sähköisen kilpailutusjärjestelmän käyttämisen hyötyjä ja haittoja isompaan konserniin kuuluvalla osakeyhtiöllä, joka on julkisen hankintalain piirissä. Tavoitteena oli myös tutkia, onko hankintojen valmistelu nopeampaa ja helpompaa käyttämällä sähköistä kilpailutusjärjestelmää.</p> <p>Teoriaosuudessa avattiin hankintalaki 1397/2016, sekä ClouDia-hankintaohjelman portaalia. Teoriapohjana opinnäytetyössä käytettiin ClouDia portaalia ja sen ohjeistusta, lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016), alan kirjallisuutta ja internetjulkaisuja. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin lähinnä kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä, kuten kirjallisuuskatsausta sekä haastatteluja.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella todetaan, että julkisen hankintalain piiriin kuuluvalla osakeyhtiöllä on hyötyä sähköisestä kilpailutusjärjestelmästä. Se nopeuttaa ja helpottaa hankintojen kilpailuttamista sekä laskee virheellisen kilpailutuksen mahdollisuutta huomattavasti.</p>		
Asiasanat Julkiset hankinnat, kilpailuttaminen, hankintalaki, tarjouspyyntö, tarjous, hankintajärjestelmä		

Abstract

Author(s)	Type of publication	Published
Lampinen, Anneli	Bachelor's thesis	Spring 2020
Rantanen, Anita	Number of pages	
	68	
Title of publication		
Title Benefits of e-procurement in calling for tenders		
Name of Degree		
Bachelor of Business Administration		
Abstract		
<p>The aim of this study was to explore the advantages and disadvantages of using electronic tendering system in a limited liability company. The focus was on a company belonging to a larger group covered by the Public Procurement Act. The aim was also to examine whether the preparation of procurement is faster and easier with an electronic competition system.</p> <p>In the theoretical part, we briefly go through the Procurement Act 1397/2016 and the actual use of the Cludia procurement program. The theoretical basis for the thesis was the Cludia portal and its guidelines, the Law on Public Procurement and Concessions (1397/2016), literature in the field, and Internet publications. The research methods used in the thesis were mostly qualitative, for example interviews and literature review of existing research on the topic.</p> <p>In conclusion, we found that a public limited company covered by the Public Procurement Act benefits from an electronic tendering system. It speeds up and facilitates the tendering of procurement, and the possibility of incorrect tendering is reduced greatly.</p>		
Keywords		
Public procurement, tendering, procurement law, invitation to tender, tender, procurement system		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Opinnäytetyön tausta	1
1.2	Opinnäytetyön aihe, tavoitteet ja rajaus	2
1.3	Tutkimuskysymys ja tutkimusmenetelmä.....	3
2	JULKISET HANKINNAT	4
2.1	Julkisen hankinnan määritelmä.....	4
2.2	Lainsäädännön sanastoa	5
2.3	Hankintayksikön määritelmä	8
2.4	Lain tavoitteet.....	10
2.5	Noudatettavat periaatteet.....	11
2.6	Lain soveltaminen ja poikkeukset	12
3	HANKINTATOIMEN SÄÄNTELY	14
3.1	Hankintojen jaottelu ja hankintamenettelyn valinta	14
3.2	Hankintamenettelyt	15
3.3	Tarjoajan soveltuvuusarviointi.....	20
3.4	ESPD-lomake soveltuvuusarvioinnissa	23
3.5	Hankinnan ilmoittaminen ja tarjouksen vertailu.....	24
3.5.1	Hankintailmoitus	24
3.5.2	Tarjouspyyntö	27
3.5.3	Sähköinen tietojenvaihto.....	31
3.5.4	Tarjousten vertailu	34
3.6	Lain valvonta ja oikeusturvakeinot	36
4	HANKINTAPROSESSI.....	39
4.1	Hankintaprosessin aloitus	39
4.2	Hankinnan jakaminen osiin	41
4.3	Hankintaprosessi lyhyesti esimerkin avulla.....	45
5	SÄHKÖINEN KILPAILUTUS CLOUDIAN AVULLA.....	47
5.1	Cloudia-kilpailutusjärjestelmän yleinen esittely	47
5.2	Kilpailutusprosessi	49
5.3	Yhteinen eurooppalainen asiakirja ESPD	51
5.4	Viranomaistietojen tarkastus.....	52
5.5	Tarjouspyynnön perustaminen.....	53

5.6	Käyttäjien haastattelu.....	57
6	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	59
7	POHDINTA.....	62
	LÄHTEET	63

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön tausta

Julkiset hankinnat herättävät toisinaan voimakkaitakin tunteita. Välillä on kyse koko kansaa yhdistävistä asioista, kuten terveydenhuollon tarvikkeiden riittävydestä pandemian aikana. Voimakas reaktio voi syntyä myös oman elinympäristön vaikutusalueella syntyvästä muutoksesta, esimerkiksi kouluruokailun palveluntarjoajan vaihtumisesta. Tarjouskilpailun lopputulos on juuri se asia, josta monelle syntyy reaktio: väärin valittu! Itse hankintaprosessi sen sijaan harvemmin herättää tunteita, vaikka prosessin eri vaiheet ovat lopputuloksen kannalta kriittisiä.

Pitääkö aina kilpailuttaa? Mitä kilpailutuksessa pitää huomioida? Näitä asioita pohtivat henkilöt, jotka eivät ole hankintatoimen kanssa tekemisissä, mutta vastauksia näihin kysymyksiin etsivät usein myös hankintatoimen ammattilaiset. Hankinnan vaiheita ohjaa lainsäädäntö, niin sanottu hankintalaki, joka on siihen soveltuvien osin pakottavaa lainsäädäntöä. Lain pakollisuus ohjaa hankintaprosessin etenemistä lain määräämällä tavalla. Julkisen hankintayksikön tekemä hankinta pitää aina sisällään lukuisia lainsäädäntöön perustuvia näkymättömiä vaiheita, joita avataan tässä opinnäytetyössä.

Sähköinen kilpailuttaminen tuli pakolliseksi 18.10.2018. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien hankintayksiköiden on noudatettava sähköistä tietojenvaihtoa EU-kynnysarvon ylittävissä hankintamenettelyissä siirtymäajan päättymisen jälkeen. Tavoitteena on julkisten varojen käytön tehostaminen. Sähköistä kilpailuttamista käytettäessä tulee säästöjä, menettely nopeutuu ja virheriskit pienenevät. Sähköisesti saataville on asetettava hankintailmoitus, osallistumispyyntö, tarjouspyyntö sekä muut hankinta-asiakirjat. Kaikki EU-hankinnat tulee olla löydettävissä HILMA:sta. HILMA eli hankintailmoitukset.fi on julkisten hankintojen ilmoituskanava. HILMA:ssa julkaistun ilmoituksen liitteenä tulee olla tarjouspyyntö ja muut asiakirjat, jos näitä ei ole, niin ne on annettava sähköisesti jostain muualta ilmaiseksi ja rajoituksetta. Poikkeustapauksia on, esimerkiksi arkaluontoinen tai salassa pidettävä tieto, jolloin tietojen saantia voidaan rajoittaa tai ne voidaan toimittaa postitse.

Myös tarjoukset ja osallistumishakemukset on toimitettava sähköisesti hankintayksikölle. Sähköinen toimittaminen ei suinkaan tarkoita, että asiakirjat toimitettaisiin normaaliin sähköpostiosoitteeseen, koska sähköpostilla toimittaminen ei täytä tietoturva vaatimuksia, joista on säädetty hankintalain 64 §:ssä. Osallistumishakemuksen ja tarjousten luottamuksellisuus tulee säilyä, eikä tarjousten sisältö saa paljastua ennen määräajan päättymistä. Tarjousten ja osallistumishakemusten jättäminen ei onnistu normaalilla sähköpostijärjestelmällä.

1.2 Opinnäytetyön aihe, tavoitteet ja rajaus

Opinnäytetyön aiheena on sähköisen hankinnan edullisuus ja helppous yrityksessä verratun vanhaan paperilla käytyyn hankintaprosessiin. Nykyisen sähköisen liiketoiminnan yleistymisen aikana tämä on varsin ajankohtainen aihe. Sähköisten hankintojen rooli on yrityksissä nykyään suuri. Työn aiheen valitsemiseen vaikutti toisen opinnäytetyöntekijän oma työskentely ammattikorkeakoulussa hankintojen parissa sekä kiinnostus julkisen alan hankinta-asioihin.

Suomessa julkaistiin vuonna 2018 julkisten hankintojen HILMA-järjestelmässä 17 022 kappaletta hankintailmoituksia. Hankintailmoituksissa on mukana valtion, kuntien ja kuntayhtymien tiedot. Hankinnoilla tarkoitetaan tavaroiden ja palveluiden hankintaa ulkopuolisilta toimijoilta. Julkisten hankintojen jako muodostuu pienhankinnoista, kansallisista hankinnoista ja EU-hankinnoista. Hankintalain sääntelyyn kuuluu ensisijaisesti kansalliset hankinnat ja EU-hankinnat. Hankinnoissa liikkuu paljon rahaa. Hankintaprosessin saaminen tehokkaaksi ja mahdollisimman nopeaksi säästää kuluissa. EU-direktiivin velvoittamana on käytettävä sähköistä kilpailutusjärjestelmää EU:n kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Näissä hankinnoissa tarjoukset on voitava jättää sähköisesti.

Tutkimuksen tavoitteena on kertoa sähköisen hankintajärjestelmän hyvät ja huonot puolet sekä sen tarjoamat mahdollisuudet. Opinnäytetyö on rajattu käsittelemään PTCServices Oy:n tarjoamaa Cludia kilpailutusjärjestelmää ja sen tuomia etuja hankintayksikölle tarjouspyynnön tekovaiheessa. Tutkimus on myös rajattu käsittelemään uudistunutta hankintalain käyttöä ja sähköisen portaalin käyttöönottamisen jälkeisten muutosten vaikutusta yrityksen hankintaprosesseihin.

Opinnäytetyön tutkimusaineisto on kerätty sähköisestä hankintajärjestelmä Cludiasta, ammattikirjallisuudesta, Internetistä, julkisen hankintalain piiriin kuuluvan osakeyhtiön materiaalista, haastattelemalla hankintakoordinaattoreita sekä toisen opinnäytetyöntekijän oman sähköisen hankintajärjestelmän käyttökokemuksen perusteella. Hankintajärjestelmästä on koottu materiaalia parin vuoden ajalta ja sen toimivuutta tutkitaan tässä opinnäytetyössä. Teoriaosuudessa tarkastellaan julkisiin hankintoihin ja sähköiseen hankintaan liittyvää käsitteistöä sekä sähköistä kilpailutusjärjestelmää. Teoriaosuudessa käydään myös läpi julkisia hankintoja ohjaavaa lainsäädäntöä

1.3 Tutkimuskysymys ja tutkimusmenetelmä

Tutkimuskysymyksemme on millaisia etuja sähköinen kilpailutusjärjestelmä tuo ja onko sähköinen kilpailutusjärjestelmä tehokkaampaa ja nopeampaa. Tutkimusmenetelmänä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jossa kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkitystä pyritään ymmärtämään kokonaisvaltaisesti. Laadullista tutkimusta toteutetaan monilla eri menetelmillä, menetelmien yhteisenä piirteenä korostuu kohteen esiintymisympäristöön ja taustaan, tarkoitukseen ja merkityksiin, ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Laadullinen tutkimus sopii hyvin tutkimukseen, jossa pyritään kuvaamaan, ymmärtämään, selittämään ja/tai tulkitsemaan sosiaalisen todellisuutemme ilmiöitä ja käytäntöjä sekä merkityksiä. (Henttonen 2008.) Tutkijalta odotetaan tutkimuksellista mielikuvitusta ja uusien menetelmien tai kirjoitustapojen ratkaisujen kokeilemistä. Suurin osa tutkimuksista koostuu maalaisjärjestä ja aiemmista kokemuksista, pieni osa koostuu niin kutsutusta tieteellisyydestä. (Eskola & Suoranta 1998, 62–63.)

Tarkoituksena on selvittää käyttäjäkokemuksia sähköisestä hankintajärjestelmästä ja ajatuksia aiheen ympärillä. Tutkimuksen empiriaosuus koostetaan haastattelemalla muutamaa hankintakoordinaattoria sekä toisen opinnäytetyöntekijän oman sähköisen hankintajärjestelmän käyttökokemuksen perusteella. Haastattelu suoritetaan kahdessa julkisen hallinnon yrityksessä. Haastattelu tehdään lähinnä koskien sähköistä Cludia hankintajärjestelmää, joka kummallakin yrityksellä on käytössään. Laadullinen menetelmä sopii hyvin tämän kaltaiseen tutkimukseen haastateltavien pienen määrän vuoksi. Teoriapohjana käytetään lakia julkisista hankinnoista (1397/2016), Cludia-ohjelman portaalia, hankinta-alan kirjallisuutta ja verkkomateriaalia sekä julkisista hankinnoista kertovia artikkeleita.

2 JULKISET HANKINNAT

2.1 Julkisen hankinnan määritelmä

Julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan tavaroiden ja palveluiden hankkimista sekä rakennusurakoiden teettämistä julkisilla varoilla eli verorahoilla. Julkisia hankintoja säätelevät laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016), josta käytetään jäljempänä tässä työssä nimeä hankintalaki, sekä laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, niin kutsuttu erityisalojen hankintalaki (1398/2016). Hankintalakien soveltamisedellytysten täyttyessä hankinta on tehtävä edellä olevien säännösten mukaisesti. Hankintojen tekemistä ohjaavat myös lain yleiset hankintaperiaatteet, joita ovat avoimuus, syrjimättömyys, tasapuolisuus ja suhteellisuus.

Julkisen sektorin tekemien vuotuisten materiaali- ja palveluhankintojen kokonaisarvo on Suomessa noin 35 miljardia euroa. Tämä summa on noin viidesosan verran Suomen bruttokansantuotteesta. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2019.) Julkiset hankinnat ovat tärkeässä osassa sekä verovarojen tehokkaassa käytössä että kansantalouden kehittämisessä. Julkisia hankintoja ovat julkisen sektorin tekemät vastikkeelliset ostot oman organisaation ulkopuolelta. Myös omalta organisaatiolta tehtävät ostot lasketaan julkiseksi hankinnaksi, mikäli ne tehdään kilpailutuksen tuloksena. Valtion, kuntien ja muiden laissa määriteltyjen hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa ja käyttöoikeussopimuksensa lain edellyttämällä tavalla. (Kontio, Kronström, Kumlin & Mäki 2017, 27.)

Kuvio 1. Julkisen hankinnan periaatepöytä

2.2 Lainsäädännön sanastoa

Hankintasopimus

tarkoittaa kirjallista sopimusta, joka on tehty yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välillä. Hankintasopimuksen tarkoituksena on tavaran hankinta, palvelun suorittaminen tai rakennusurakan toteuttaminen taloudellista vastiketta vastaan. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 4 §.)

Tavarahankintasopimus

tarkoittaa hankintasopimusta, jonka tarkoituksena on tavaroiden osto, leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen osto-optioin tai ilman. Tavarahankintasopimukseksi katsotaan myös hankintasopimus, jonka kohteena on tavarahankinnan lisäksi kokoamis- ja asennustöitä. (L. 1397/2016, 4 §.)

Palveluhankintasopimus

on muuta kuin julkista rakennusurakkaa koskeva hankintasopimus, jonka kohteena on palvelujen suorittaminen (L. 1397/2016, 4 §).

Käyttöoikeussopimus

on käyttöoikeusurakalla taloudellista vastiketta vastaan tehty kirjallinen sopimus. Käyttöoikeussopimuksella yksi tai useampi hankintayksikkö siirtää rakennusurakan toteuttamisen ja siihen liittyvän toiminnallisen riskin yhdelle tai useammalle toimittajalle. Siirtämisen vastikkeena on joko yksinomaan rakennettavan kohteen käyttöoikeus ja/tai maksu yhdessä. (L. 1397/2016, 4 §.)

Palvelua koskeva käyttöoikeussopimus on taloudellista vastiketta vastaan tehty kirjallinen sopimus. Yksi tai useampi hankintayksikkö siirtää muiden kuin käyttöoikeusurakkaa koskevien palvelujen tarjoamisen ja hallinnoimisen sekä tähän liittyvän toiminnallisen riskin yhdelle tai useammalle toimijalle. Siirtämisen vastikkeena on palvelujen käyttöoikeus ja/tai maksu yhdessä. (L. 1397/2016, 4 §.)

Toimittaja

Tarkoittaa luonnollista henkilöä, oikeushenkilöä tai julkista tahoa taikka edellä tarkoitettujen tahojen ryhmittymää, joka tarjoaa markkinoilla tavaroita tai palveluja taikka rakennustyötä tai rakennusurakoita. (L. 1397/2016, 4 §.)

Ehdokas

Tarkoittaa toimittajaa, joka on ilmoittanut halukkuutensa osallistua 33 §:ssä tarkoitettuun rajoitettuun menettelyyn, 34 §:ssä tarkoitettuun neuvottelumenettelyyn, 36 §:ssä tarkoitettuun kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn, 38 §:ssä tarkoitettuun innovaatiokumppanuusmenettelyyn tai 40 §:ssä tarkoitettuun suorahankintaan. (L. 1397/2016, 4 §.)

Tarjoaja

Toimittaja, joka on jättänyt tarjouksen (L. 1397/2016, 4 §).

Hankinta-asiakirja

Tarkoittaa mitä tahansa asiakirjaa, jonka hankintayksikkö on laatinut tai johon se viittaa kuvatakseen tai määrittääkseen hankinnan tai menettelyn eri osia (L. 1397/2016, 4 §).

Yhteishankintayksikkö

On 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö, joka tarjoaa yhteishankintatoimintoja ja mahdollisesti hankintojen tukitoimintoja sen suoraan tai välillisesti omistaville hankintayksiköille tai sellaisille hankintayksiköille, joiden oikeudesta käyttää yhteishankintayksikön toimintoja on erikseen säädetty; edellytyksenä on, että yhteishankintayksikkö toimii edellä mainittujen tehtävien hoitamiseksi ja että se on nimenomaisesti perustettu hoitamaan näitä tehtäviä taikka näiden tehtävien hoitaminen on säädetty tai määrätty yhteishankintayksikön toimialaksi. (L. 1397/2016, 4 §.)

Kirjallinen ilmaisu

Tarkoitetaan sanojen tai numeroiden yhdistelmää, joka voidaan lukea, tuottaa uudelleen ja sen jälkeen antaa tiedoksi; ilmaisu voi sisältää sähköisessä muodossa lähetettyjä ja tallennettuja tietoja. (L. 1397/2016, 4 §.)

Sähköinen muoto

Ilmaisulla tarkoitetaan viestintämuotoa, jossa käytetään sähkötekniisiä tietojen käsittely- ja tallennusvälineitä, mukaan lukien digitaalinen kompressio, ja jossa tietoja levitetään, välitetään tai vastaanotetaan johtoja pitkin, radioteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla (L. 1397/2016, 4 §).

Elinkaari

Tuotteen olemassaolon tai rakennusurakan tai palvelun suorittamisen kaikkia peräkkäisiä tai toisiinsa liittyviä vaiheita. Elinkaari kattaa vaiheet raaka-aineiden ostosta tai resurssien

kokoamisesta niiden uudelleen käyttöön, kierrättämiseen, hyödyntämiseen tai loppukäsitelyyn. (L. 1397/2016, 4 §.)

Suunnittelukilpailu

On menettely, jolla hankintayksikkö voi hankkia suunnitelman tai hankkeen, jonka tuomaristo valitsee kilpailulla. Kilpailussa voidaan antaa palkintoja. (L. 1397/2016, 4 §.)

Innovaatio

Sellaisen uuden tai merkittävästi parannetun tuotteen, palvelun tai menetelmän, uuden markkinointimenetelmän tai uuden organisatorisen menetelmän toteuttamista liiketoimintatavoissa, työpaikkaorganisaatioissa tai ulkoisissa suhteissa. (L. 1397/2016, 4 §.)

Merkki

Tarkoittaa mitä tahansa asiakirjaa, sertifikaattia tai todistusta, jolla vahvistetaan, että kyseessä olevat urakat, tuotteet, palvelut, prosessit tai menettelyt täyttävät hankintayksikön asettamat vaatimukset. (L. 1397/2016, 4 §.)

Merkkivaatimus

Tarkoittaa vaatimuksia, jotka kyseessä olevien urakoiden, tuotteiden, palvelujen, prosessien tai menettelyjen on täytettävä asianomaisen merkin saamiseksi. (L. 1397/2016, 4 §.)

Tekninen eritelmä

On hankinnan kohteena olevan tuotteen, palvelun tai materiaalien ominaisuuksien teknistä määrittelyä, joka muodostuu vaatimukseksi sen käytölle. (L. 1397/2016, 4 §.)

Standardi

Tarkoittaa tunnustetun standardisointielimen toistuvaan tai jatkuvaan käyttöön hyväksymää teknistä määrittelyä, joka on julkaistu standardina ja jonka noudattaminen ei ole pakollista; standardi on:

- a. Kansainvälinen, jolloin se on kansainvälisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla
- b. Eurooppalainen, jolloin se on eurooppalaisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla
- c. Kansallinen, jolloin se on kansallisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla. (L. 1397/2016, 4 §.)

Yleinen viestintäverkko

On tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 3 §:n 43 kohdassa tarkoitettua viestintäverkkoa, jota käytetään viestintäpalvelujen tarjontaan ennalta rajaamattomalle käyttäjäpiirille (L. 1397/2016, 4 §).

Sähköinen viestintäpalvelu

Tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 37 kohdassa tarkoitettua palvelua, joka muodostuu kokonaan tai pääosin viestien siirtämisestä viestintäverkoissa sekä siirto- ja lähetyspalvelua joukkoviestintäverkoissa (L. 1397/2016, 4 §).

Audiovisuaalinen mediapalvelu

On tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista sisältöpalvelua (L. 1397/2016, 4 §).

Ohjelma ja ohjelmamateriaali

On tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista ohjelmaa ja radio-ohjelmaa (L. 1397/2016, 4 §).

2.3 Hankintayksikön määritelmä

Hankinta tarkoittaa tavaroiden ja palveluiden ostamista, vuokraamista sekä urakalla teettämistä. Hankintayksiköllä tarkoitetaan organisaatiota, jonka on tavara- ja palveluhankintoja tehdessään noudatettava lakia julkisista hankinnoista. Hankintayksiköitä ovat hankintalain 5 § mukaan:

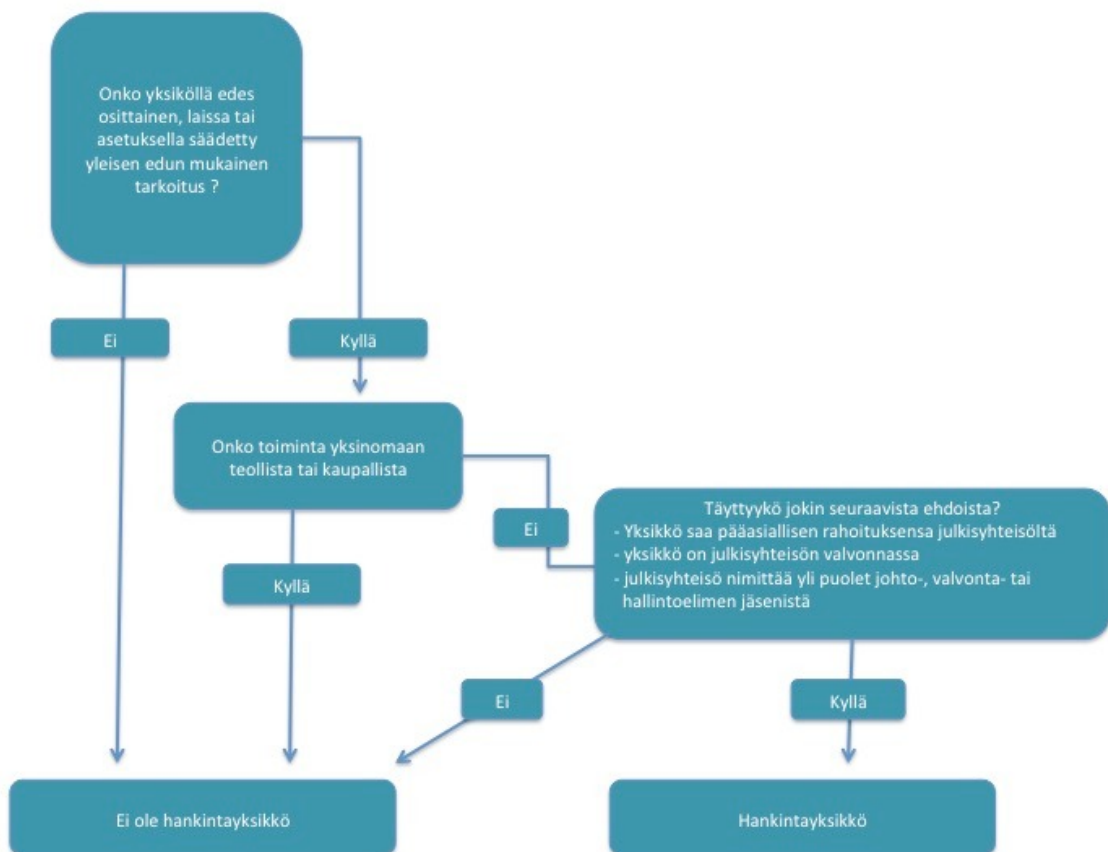
1. valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset
2. evankelisluterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset
3. valtion liikelaitokset
4. julkisoikeudelliset laitokset
5. sekä mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta 1–4 kohdassa tarkoitettulta hankintayksiköltä.

(Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 5 §.)

Valtion viranomaisiin kuuluvat valtion keskus-, alue- ja paikallishallintoviranomaiset, kuten esimerkiksi ministeriöiden alaiset virastot ja laitokset, elinkeinokeskukset, aluehallintovirastot sekä tuomioistuimet. Kuntien viranomaisia ovat kunnanvaltuustot, kunnanhallituk-

set sekä erinäiset lautakunnat ja toimikunnat. Myös kuntayhtymien muodostamat toimielimet, koulutuskuntayhtymät ja sairaanhoitopiirit sekä kuntien liikelaitokset ovat hankintalaisissa tarkoitettuja hankintayksiköitä. (Kontio ym. 2017, 45–46.)

Evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko kuuluvat verotusoikeutensa takia julkisen vallan käyttäjinä hankintalain piiriin. Kirkon ja seurakuntien viranomaisia ovat muiden muassa Kirkon keskusrahasto ja seurakuntayhtymien yhteiset kirkkovaltuustot. Valtion liikelaitokset ovat valtiovarainministeriön alaisia itsenäisiä laitoksia. Vanhoja valtion liikelaitoksia on viime aikoina paljon yhtiöitetty. Valtion enemmistöomisteiset valtioyhtiöt ovat eri asia kuin liikelaitokset. Hankintalaisissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat Senaatti-kiinteistöt ja Metsähallitus. (Kontio ym. 2017, 46.)

Kuvio 2. Julkisoikeudellisen laitoksen määrittely (mukailltu Kontio ym. 2017, 48)

Julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan oikeushenkilöä,

- joka on perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja

- jota lisäksi pääasiallisesti rahoittaa jokin edellä luetelluista hankintayksiköistä 1–4; tai
- jonka johto on kyseisten hankintayksiköiden valvonnan alainen; tai
- jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä nimittää yli puolet jokin kohtien 1–4 hankintayksiköistä.

(Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 5 §.)

Yleisen edun mukaisista tehtävistä säädetään usein lailla tai säädöksellä. Oikeuskäytännössä on katsottu julkisoikeudellisiksi laitoksiksi esimerkiksi Yleisradio Oy ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS. Yleisen edun mukaista toimintaa on myös katsottu olevan kuntien elinkeino-yhtiöiden teollisen tai kaupallisen toiminnan kehittäminen sekä välttämättömien ympäristönsuojelutehtävien hoitaminen. (Hallituksen esitys 108/2016.) Julkisoikeudelliset laitokset ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä, joilla on oma talous ja hallinto, mutta joiden toimintaa valvoo kuitenkin valtionhallinto. Hyvä esimerkki julkisoikeudellisesta laitoksesta on opetus- ja kulttuuriministeriön ohjaukseen kuuluvat yliopistot. Muita julkisoikeudellisia laitoksia ovat muun muassa Kansaneläkelaitos, Työterveyslaitos, Eläketurvakeskus ja Suomen riistakeskus. (Valtionhallinnon kehittämisosasto 2018.) Ammattikorkeakoulut ovat myös itsenäisiä oikeushenkilöitä, jotka saavat pääasiallisen rahoituksensa opetus- ja kulttuuriministeriöltä ja toimivat ministeriön ohjauksessa. Ammattikorkeakoulutoiminta edellyttää valtioneuvoston myöntämää toimilupaa. Toiminnasta säädetään ammattikorkeakoululaissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019.)

Hankintalakia tulee myös soveltaa minkä tahansa tahon tekemiin hankintoihin, mikäli hankkeen rahoituksesta yli puolet tulee lain määrittelemiltä hankintayksiköiltä ja hankkeen arvo ylittää kynnyksarvot. Esimerkiksi asunto-osakeyhtiöstä voi tulla hankintalain alainen hankintayksikkö sen saadessa hissiremonttia varten julkista tukea riittävän määrän hankkeen arvosta. Ratkaisevaa on, aloitetaanko hankinta (tarjouspyynnöt) ennen avustuspäätöksen saamista vai sen jälkeen. (Helsingin kaupunki 2016.)

2.4 Lain tavoitteet

Euroopan unionin keskeisiin tavoitteisiin kuuluu toimivien sisämarkkinoiden luominen ja jäsenvaltioiden välisen kaupan esteettömyyden takaaminen. Hankintojen sääntelyllä pyritään osaltaan edesauttamaan tavaroiden ja palveluiden vapaata liikkuvuutta. Julkisten hankintojen sääntelyn pohjana onkin EU-direktiivi, joka saatetaan voimaan kansallisella lainsäädännöllä. Suomessa noudatetaan seuraavia lakeja:

- Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (hankintalaki) 1397/2016

- Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalveluiden alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (erityisalojen hankintalaki) 1398/2016.

Hankintalain tavoitteena on käyttää julkisia varoja mahdollisimman tehokkaasti ja tehdä hankintamenettelystä yksinkertaisempaa. Sen tulisi edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä, sekä turvata eri osapuolille mahdollisuudet tehdä tasapuolisesti ja syrjimättömästi tarjouksia julkisten hankintojen tarjouskilpailussa. Hankinnoissa tulee myös ottaa huomioon kilpailuolosuhteet ja hankintojen vastuullisuus. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 2 §.)

2.5 Noudatettavat periaatteet

Hankintalain (1397/2016, 3§) kolmannessa pykälässä määritellään julkisten hankintojen lainsäädännölliset periaatteet seuraavasti:

- tasapuolisuus
- syrjimättömyys
- avoimuus
- suhteellisuus

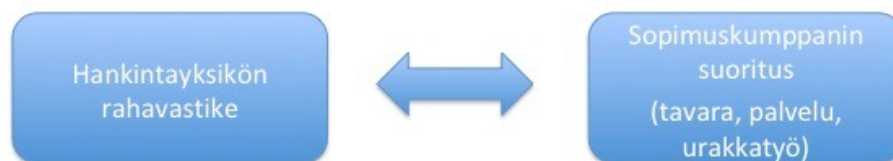
Hankintaan osallistuvia tarjoajia ja ehdokkaita on kohdeltava kaikissa hankinnan vaiheissa tasapuolisesti ja syrjimättä. Tarjouksia vertailtaessa ei saa antaa etusijaa oman kotikunnan palveluntarjoajalle tai hankintayksikön omistamalle yhtiölle, vaan kaikkia on kohdeltava syrjimättä ja tasapuolisesti. Syrjimättömyysperiaatteen taustalla on EU:n perussopimus. Tätä periaatetta onkin noudatettava kaikissa julkisissa hankinnoissa niiden arvosta riippumatta. Syrjimättömyyden ja tasapuolisuuden periaatteiden mukaisesti hankintapäätös on aina tehtävä ennalta ilmoitettujen valintaperusteiden mukaisesti. (Kontio ym. 2017, 29.)

Avoimuusperiaatteen vaatimuksen mukaisesti hankinnoista on ilmoitettava riittävän laajasti ja hyvissä ajoin, jotta toimittajat saavat tulevasta hankinnasta tiedon ja voivat halutesaan tehdä tarjouksen. Hankintalain avoimuusperiaate toteutuu julkaisemalla ilmoitus julkisten hankintojen keskitetyssä ilmoituskanavassa HILMAssa. HILMA (hankintailmoitukset.fi) on työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä sähköinen ilmoituskanava julkisille hankinnoille. Tarjouskilpailun asiakirjat ovat pääsääntöisesti julkisia ja tarjouskilpailun ratkaisusta ilmoitetaan osallistuneille. Avoimuusperiaate on myös EU:n perussopimuksen mukainen periaate. Suhteellisuusperiaate edellyttää hankintamenettelyssä esitettyjen vaatimusten

olevan oikeassa suhteessa hankinnan laajuuteen ja laatuun nähden. (Siikavirta 2015, 102–105; Kontio ym. 2017, 29–30.)

2.6 Lain soveltaminen ja poikkeukset

Hankintalaki 1397/2016 sovelletaan tämän opinnäytetyön kohdassa 3.2 mainittujen hankintayksiköiden suorittamiin hankintoihin ja käyttöoikeussopimuksiin. Olennaista on sopimuksen vastikkeellisuus, myös vaihtokauppa voi olla hankintaa. Hankintalainsäädäntöä ei sovelleta hankintayksikön myydessä omaisuuttaan, vaikka myynnistä järjestettäisiin tarjouskilpailu. (Kontio ym. 2017, 56–58.) Hankintalaki asettaa hankintayksikölle sopimuskomenettelyä koskevia velvollisuuksia. Lakia voidaan verrata prekontraktuaaliseen sopimukseen, eli neuvottelusopimukseen, jolla säädellään neuvottelevien osapuolten velvoitteita ja sopimusprosessia. Hankintalainsäädäntö säätelee vain sopimuksen syntyyn vaikuttavaa prosessia, ei hankintayksikön ja tarjouskilpailun voittajaksi valitun toimitajan välistä suhdetta sopimuksen teon jälkeen. (Auressalmi 2015, 10.)

Kuvio 3. Hankintasopimuksen vastikkeellisuus (Pekkala, Pohjonen, Huikko & Ukkola, 2017, 82)

Poikkeukset

Hankintalain (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016) toisessa luvussa säädetään kilpailuttamisvelvoitteen ulkopuolelle jäävistä poikkeuksista. Hankintalaki ei sovelleta seuraaviin poikkeuksiin:

- Yleiset soveltamisalan rajoitukset
- Tietty palveluhankinnat
- Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelualan hankinnat
- Erityisrajatut käyttöoikeussopimukset
- Puolustus- ja turvallisuushankinnat
- Hankintayksikön sidosyksiköltä tehtävät hankinnat
- Hankinnat toiselta hankintayksiköltä

Hankintalakia ei sovelleta Suomen ja Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan/maiden yhteiseen hankkeeseen, hankintayksikön järjestämään kansainvälisen järjestön kokonaan rahoittamaan hankkeeseen tai sähköisten viestintäpalveluiden tarjoamiseen yleisesti saataville (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 8 §). Lain ulkopuolelle on myös rajattu tietyt palveluhankinnat, kuten maan tai rakennusten hankinta tai vuokraus, audiovisuaaliset mediapalvelut, oikeudelliset palvelut, arvopaperien ostoon tai myyntiin liittyvät rahoituspalvelut ja Kioton sopimuksen mukaisten päästöoikeuksien hankintapalvelut. Kiinteistön ostaminen tai olemassa olevan rakennuksen vuokraaminen hankintayksikköä varten ei siis ole hankintalainsäädännön mukainen julkinen hankinta. Sen sijaan hankintayksikön käyttöä varten rakennettavan uudisrakennuksen vuokrasopimus tai olemassa olevan rakennuksen saneeraus hankintayksikköä varten on hankintalaissa tarkoitettua julkista hankintaa. (Kontio ym. 2017, 60.) Erityisrajatulla käyttöoikeussopimuksella tarkoitetaan vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettua veden johtamista, käsittelyä tai talousveden toimittamista varten tehtyä käyttöoikeussopimusta sekä kyseiseen toimintaan liittyvää jäteveden tai huleveden poistoa ja käsittelyä (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 11 §).

Hankintalakia ei sovelleta sidosyksiköltä tehtäviin hankintoihin eli niin kutsuttuihin in house –hankintoihin. Sidosyksikön määritelmä on kirjattu lain 15 §:ään. Sidosyksikkö on hankintayksiköstä erillinen ja itsenäisesti päätösvaltainen yksikkö, jossa hankintayksikkö kuitenkin käyttää määräysvaltaa. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksikön pääomaa. Yksikkö harjoittaa liiketoimintaa ensisijaisesti siihen määräysvaltaisten hankintayksiköiden kanssa. Ulosmyynnin sallittu osuus on rajoitettu enintään 5 % tai enintään 500 000 euroa liiketoiminnasta. Sosiaali- ja terveystalouden alalla on voimassa siirtymäkausi vuoden 2021 loppuun asti. Ulosmyynnin rajoitus on 10 % vuoden 2021 loppuun asti, jonka jälkeen myös sosiaali- ja terveystalouden sidosyksiköiden sallitut ulosmyyntirajat ovat 5 % ja 500 000 euroa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2018.)

Lakia ei sovelleta eri hankintayksiköiden yhteistyössä toteutettaviin hankintoihin, joilla toteutetaan yleisen edun mukaista julkista palvelua. Lisäksi edellytyksenä on samoin kuin sidosyksikkötapauksissa, että pääsääntöisesti enintään 5 % ja enintään 500 000 euron osuus palveluista tuotetaan muille kuin sopimuksen osapuolille. Hankintayksiköiden yhteistyötä kutsutaan horisontaaliseksi yhteistyöksi. Lain esitöiden (HE 108/2016) mukaan pykälän 16 tarkoituksena on mahdollistaa yhteistyö niiden hankintayksiköiden välillä, jotka eivät muodosta sidosyksikköä ja näin ollen keskinäinen hankintojen suorittaminen ilman kilpailutusta. Yhteistyön on kuitenkin oltava todellista ja osapuolten oltava sitoutuneita tekemään osansa julkisen palvelun suorittamisessa. Esimerkkeiksi katsotaan mm. paikallisia alueviranomaisten tehtävät sekä valtion ja kuntien yhteistoiminta. (Kontio ym. 2017, 67.)

3 HANKINTATOIMEN SÄÄNTELY

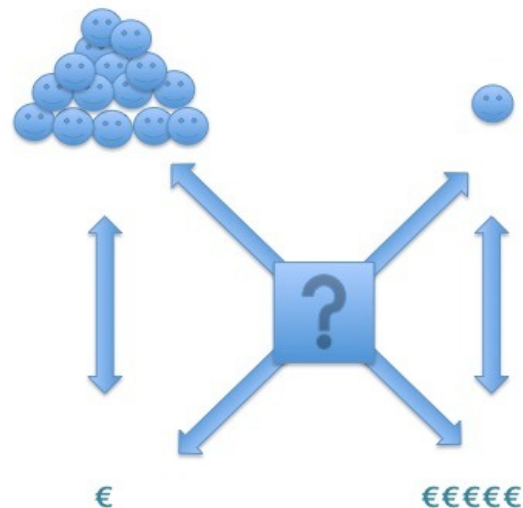
3.1 Hankintojen jaottelu ja hankintamenettelyn valinta

Hankinnat jaotellaan arvonsa perusteella EU-hankintoihin, kansallisiin hankintoihin ja pienhankintoihin. Hankintamenettelyä valitessa tulee selvittää, onko hankinta kansallisen kynnyksarvon tai EU-kynnyksarvon ylittävä tai alittava. Lisäksi palveluhankinnoissa on selvitettävä, kuuluuko hankinta sosiaali- ja terveystalouteen tai muihin erityisiin palveluihin. Kansallisen kynnyksarvon alittavat hankinnat voidaan tehdä ilman hankintalain vaatimuksia hankintayksikön omien ohjeiden mukaisesti. Kynnyksarvolla tarkoitetaan hankinnan suurinta arvioitua arvoa ilman arvonlisäveroa. Ennakoidun arvon laskemisesta säädetään yksityiskohtaisesti hankintalain 1397/2016 27–30 §:ssä. Euromääräiset kynnyksarvot esitellään tarkemmin tämän työn luvussa 3.5. (Huuhka 2017, 253–254; Keravan kaupunki 2019.) Euroopan komissio tarkistaa EU-kynnyksarvot kahden vuoden välein. Nykyiset EU-kynnyksarvot ovat voimassa 1.1.2020 alkaen. Tarkistetut kynnyksarvot julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä, ja ne ovat myös löydettävissä esimerkiksi Työ- ja elinkeinoministeriön verkkopalvelusta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020.)

Julkinen hankinta toteutetaan noudattamalla jotakin määrämuotoista menettelyä. Käytettävä hankintamenettely on kerrottava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. EU-kynnyksarvon ylittävissä hankinnoissa menettelyn valintaa säädellään hankintalain 5. luvussa. Kansallisille hankinnoille ei ole hankintalaissa säädettyjä menetelmiä. Hankintayksikkö voi valita jonkin hankintalain 5. luvussa määritellyn menettelyn tai luoda omiin tarpeisiinsa parhaiten sopivan uuden menettelytavan. Hankintamenettelyn valinnassa tulee kuitenkin muistaa hankintalain 3 § periaatteet (tasapuolisuus, syrjimättömyys, avoimuus ja suhteellisuus). (Tampereen kaupunki 2017.)

Hankinnan suunnitteluvaiheessa valitaan hankinnalle soveltuva toteutustapa. Hankintaan ei ole välttämättä hyödyllistä käyttää enemmän resursseja kuin kilpailutuksen avulla saadulla säästöllä on mahdollista saavuttaa. Asiaa havainnollistetaan kuviossa 4. Tampereen kaupungin hankintaohjeessa ohjeistetaan seuraavasti:

Hankinnassa käytettävä menettely riippuu hankinnan arvosta, kohteesta, luonteesta, monimutkaisuudesta, valintaperusteesta, käytettävissä olevasta ajasta, neuvottelutarpeesta, markkinoilla toimivien toimittajien lukumäärästä ja viime kädessä hankintayksikön käytössä olevasta ammattitaidosta ja asiantuntemuksesta. (Tampereen kaupunki 2017.)

Kuvio 4. Hankintamenettelyyn käytettävien resurssien ja hankinnan arvon vertailu

Hankintalain 56 §:ssä on asetettu hankintamenettelyn vähimmäismääräajat ja määräaikojen laskeminen. Mikäli tarjousten tekeminen edellyttää tutustumista paikan päällä, tai hankinta on hyvin laaja, on tarjousaikojen oltava vähimmäismääräaikoja pidempiä. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 56 §.) Hankintaan sopivan menettelyn valinta on tehtävä aina tapauskohtaisesti harkiten.

3.2 Hankintamenettelyt

Avoim menettely

Hankinnasta julkaistaan ilmoitus, jonka liitteenä ovat tarjouspyyntöasiakirjat. Tarjouspyyntöasiakirjojen on oltava sähköisesti saatavilla samaan aikaan hankintailmoituksen kanssa. Ilmoituksen ja tarjouspyynnön julkaisemisen jälkeen hankintayksikkö voi halutessaan lähettää tarjouspyyntöjä myös suoraan niille yrityksille, joiden erityisesti haluttaisiin osallistuvan tarjoukseen. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 32 §.) Avoimen menettelyn mallissa kaikilla toimittajilla on oikeus tehdä tarjous. Hankintailmoituksessa useimmiten mainitaan vain tarjouspyynnön pääkohdat, ja varsinaiset tarjouspyyntöasiakirjat ja mahdolliset lisätiedot ovat HILMA-ilmoituksen liitetiedostona hankintailmoitukset.fi-sivustolla tai hankintayksikön omien verkkosivujen kautta saatavilla. (Pekkala ym. 2017, 194–195.) Avoin menettely on käytetyin hankintamenettely ja menettelytavoiltaan yksinkertaisin. Menetelmän käyttö on kuitenkin raskasta silloin kun tarjouskilpailuun odotetaan suurta määrää tarjouksia, etenkin jos valintakriteerinä ei pidetä alhaisinta hintaa. (Kontio ym. 2017, 107.)

Avoimen menettelyn tarjousajan on oltava vähintään 35 päivää siitä päivästä lähtien, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi HILMAssa. Aikaa voidaan lyhentää viisi päivää, jos hankintayksikkö hyväksyy tarjousten jättämisen sähköisessä muodossa. Kiireellisessä hankinnassa voidaan avoimessa menettelyssä käyttää 57 § mukaista nopeutettua menettelyä. Tarjousajan on kuitenkin oltava vähintään 15 päivää. Tarjousaikaa voidaan myös lyhentää 15 päivään, mikäli EU-hankinnasta on julkaistu ennakoilmoitus vähintään 35 päivää ennen hankintailmoituksen lähettämistä. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 56 §, 57 §, 61 §.)

Rajoitettu menettely

Rajoitettu menettely on kaksivaiheinen hankintamenettely. Hankinnasta julkaistaan ilmoitus, johon kaikki halukkaat toimijat voivat pyytää osallistumismahdollisuutta, mutta ainoastaan hankintayksikön valitsevat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 33 §). Hankinta-asiakirjat tulee asettaa avoimesti nähtäväksi hankintailmoituksen julkaisupäivänä. Näin ollen kaikilla toimittajilla on mahdollisuus tutustua tarjouspyyntöön, myös niillä, joita hankintayksikkö ei valitse tarjoajiksi. Kaksivaiheisuus lisää työvaiheita, mutta menettelytavan avulla rajataan pois kelpoisuuden puutteen takia tehdyt turhat tarjoukset, joita avoimen menettelyn mallissa pidetään ongelmallisena. (Pekkala ym. 2017, 198.)

Tarjoajiksi kutsuttavien määrää voidaan ennalta rajata. Ehdokkaiden vähimmäismäärä ja mahdollinen enimmäismäärä sekä ehdokkaiden valintaperusteet on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Ehdokkaita on kutsuttava vähintään viisi, ellei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on alle viisi kappaletta, voi rajoitettua menettelyä jatkaa pyytämällä tarjous kaikilta soveltuvuusvaatimukset täyttäviltä ehdokkailta. Jos enimmäismäärää ei aseteta, on hankintayksikön hyväksyttävä kaikki vähimmäisehdot täyttävät ehdokkaat tarjoajiksi. Mikäli hankinnan oletetaan herättävän suurta kiinnostusta ja enimmäismäärää halutaan rajata, suositellaan tarkan lukumäärän sijasta käytettävän suuruusluokkaa, esimerkiksi "10–15 tarjoajaa". (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 33 §; Pekkala ym. 2017, 200.)

Aikaa osallistumishakemuksen jättämiseen on varattava vähintään 30 päivää hankintailmoituksen julkaisupäivästä alkaen. Varsinaisen tarjousajan on myös oltava vähintään 30 päivää siitä päivästä, jolloin tarjoajia on kutsuttu jättämään tarjoukset. Tarjoukset pyydetään kaikilta valituksi tulleilta tarjoajilta samanaikaisesti ja kirjallisesti. Määräaikaa voidaan lyhentää viidellä päivällä, jos tarjousten jättäminen sähköisessä muodossa on sallittua. Nopeutetun menettelyn käyttö on myös sallittua samoin kuin avoimessa menettelyssä.

(Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 56 §, 57 §; Kontio ym. 2017, 111.)

Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettely on rajoitetun menettelyn tapaan kaksivaiheinen menettely, jossa hankintailmoituksen jälkeen kaikki halukkaat voivat tehdä osallistumishakemuksen. Hankintayksikkö valitsee ehdokkaat, joiden kanssa aloitetaan neuvottelut hankintasopimuksen ehdoista. Osallistujat tulee myös valita samoin kuin rajoitetussa menettelyssä, ennalta ilmoitettujen ja puolueettomien perusteiden mukaisesti. (Karinkanta, Kontio, Krakau, Lahtinen & With, 2013, 198.) Neuvottelumenettelyä voidaan käyttää silloin kun hankintalain 34 § mukaisista perusteista jokin sopii hankintaan. Tyypillisiä käyttötilanteita ovat esimerkiksi pitkäaikaiset käyttöoikeussopimukset, joissa hankinnan toteuttava yritys kattaa osan rahotusriskeistä, sekä hankinnat, joihin kuuluu suunnittelua ja innovatiivisia ratkaisuja. Neuvottelumenettelyyn voidaan myös tietyin ehdoin siirtyä avoimen tai rajoitetun menetelmän jälkeen julkaisematta uutta hankintailmoitusta, mikäli on saatu vain tarjouspyynnön vastaisia eli hylättäviä tarjouksia. (Karinkanta ym. 2013, 75; Pekkala ym. 2017, 200–201.)

Neuvottelumenettelyssä käydään neuvotteluja tarjousten parantamiseksi. Neuvotteluja voidaan tehdä vaiheittain karsien osan ehdokkaista pois edellyttäen, että vaiheittaisuudesta on ilmoitettu hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa. Tarjoajilta voidaan kirjallisesti pyytää neuvottelujen perusteella uusia mukautettuja tarjouksia. Hankintayksikkö voi myös muuttaa tarjouspyyntöä tai neuvottelukutsua. Vähimmäisvaatimuksista ja kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteista ei kuitenkaan saa neuvotella. EU:n hankintadirektiivissä neuvottelumenettelyä kutsutaan tarjousperusteiseksi neuvottelumenettelyksi. Nimellä halutaan korostaa, etteivät neuvottelut ole vapaamuotoisia, eivätkä tarjoukset suullisia vaan kirjallisia. Neuvottelumenettely on aikaa vievä prosessi, mutta hankintayksikön kannalta joustavin, sillä hankinnan lopullinen sisältö ehtoineen määritellään tarjoajien kanssa käytävissä neuvotteluissa. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 34–35 §; Huuhka 2017, 258–259; Pekkala ym. 2017, 201.)

Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullisen neuvottelumenettelyn käyttöehdot ja neuvottelujen kulku on hyvin samanlainen kuin edellä kerrotussa tavassa. Erona on se, että kilpailullisen neuvottelumenettelyn neuvottelut käydään ratkaisuvaihtoehdon löytämiseksi, kun taas neuvottelumenettelyn tarkoituksena on mukauttaa tarjoukset vastaamaan hankintayksikön vaatimuksia. Kilpailullisen hankintamenettelyn käyttäminen on erityisen hyödyllistä silloin kun on tiedossa tarve,

esimerkiksi vesistön ylitys, mutta tarpeen tyydyttämiseksi on olemassa monenlaisia ratkaisuja. (Alahuhta 2017; Tampereen kaupunki 2017.)

Innovaatiokumppanuus

Innovaatiokumppanuus voidaan valita hankintamenettelyksi, jos markkinoilla ei ole jo olemassa tarvetta vastaavaa tavaraa, palvelua tai rakennusurakkaa. Hankinta etenee neuvottelumenettelyn mukaisesti. Esimerkki yli vuoden kestäneestä hankintaprosessista, jossa menettelytavaksi oli valittu innovaatiokumppanuus, on Helsingin Olympiastadionin uudet puukomposiitti-istuimet, jollaisia ei ollut olemassa markkinoilla. (Huuha 2017, 259; Olympiastadion 2019.)

Suorahankinta

Laittomat suorahankinnat nousevat usein julkisuuteen. Suorahankinta, eli ostaminen ilman kilpailutusta on sallittua vain hankintalain 40 § mukaisissa puitteissa sekä 41 § mukaisissa lisätilauksissa. Hankintapäätöksessä on perusteltava hankinnan lainmukaisuus. Suorahankintamenettely on ainoa menettelytapa, jossa hankintailmoituksen julkaiseminen on vapaaehtoista. Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, mikäli sitä edeltävässä avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan tarjouksia tai osallistumishakemuksia. Alkuperäisen tarjouspyynnön ehtoja ei saa olennaisesti muuttaa. Suorahankinnan käyttö on myös sallittua esimerkiksi uniikkien taideteosten hankkimisessa tai ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen kiireen vuoksi. Kiire ei saa kuitenkaan olla tilaajan itse aiheuttamaa vaan sellaista, jota hankintayksikkö ei ole voinut kohtuudella ennakoida. Sopimuskauden jatkaminen on mahdollista tehdä niin kutsuttuna optiona. Option käyttäminen on tehtävä kolmen vuoden kuluessa alkuperäisen sopimuksen tekemisestä. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 40 §, Pekkala ym. 2017, 242–243, Juvonen 2019; Kronström 2020.)

Puitejärjestely

Puitejärjestely on hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välinen sopimus tietyssä ajassa tehtävistä hankintasopimuksista. Puitejärjestely on voimassa yleensä enintään neljä vuotta. Puitejärjestelyyn valitaan toimittajat, mutta määrät ja toimitusajat jätetään tyypillisesti auki ja myöhemmin sovittaviksi. Puitesopimustoimittajien kesken voidaan järjestää kevennetty kilpailutus eli niin kutsuttu minikilpailutus. Puitejärjestelyn käyttö on hyödyllistä usein toistuvissa hankinnoissa. Yleisiä käyttökohteita ovatkin esimerkiksi pehmapaperi- ja puhdistusvälinehankinnat. Myös yhteishankintayksiköt, kuten valtion yhteis-

hankintayksikkö Hansel Oy, tekevät paljon puitejärjestelysopimuksia. Hanselin puitejärjestelyn käyttäjiksi liittyneet hankintayksiköt voivat tehdä kyseisen järjestelyn piiriin kuuluvia hankintoja ilman omaa kilpailutusta. (Kontio ym. 2017, 131–135; Hansel 2020.)

Sähköinen huutokauppa

Sähköinen huutokauppa ei ole varsinaisesti itsenäinen hankintamenettely. Sitä voidaan käyttää kilpailutuksen viimeisen vaiheen osana avoimessa, rajoitetussa ja neuvottelumenettelyssä sekä puitejärjestelyn sisäisessä minikilpailutuksessa. Sen käyttö on myös mahdollista seuraavassa kappaleessa kerrottavassa dynaamisessa hankintajärjestelmässä. Sähköisen huutokauppa on käänteinen huutokauppa, jonka tarkoituksena on löytää hankintayksikön kannalta edullisin lopputulos. Huutokauppa voi tarjouksen valintaperusteesta riippuen koskea alhaisinta hintaa tai hinnan ja laadun suhdetta. Koska sähköinen huutokauppa järjestetään täysin automatisoidusti järjestelmän sisällä, ei menetelmää voida käyttää rakennusurakoissa tai muissa palveluhankinnoissa, joiden arvioimiseen tarvitaan henkilösuorituksia. (Kontio ym. 2017, 145–147; Logistiikan maailma 2020.)

Dynaaminen hankintajärjestelmä

Dynaaminen hankintajärjestelmä (DPS, Dynamic Purchasing System) on täysin sähköinen, automatisoitu hankintamenettely yleisesti markkinoilla saatavilla oleville tavanomaisille hankinnoille. Dynaaminen hankintajärjestelmä ei ole sama asia kuin sähköinen kilpailuttamisjärjestelmä, vaikka teknisesti ne muistuttavatkin toisiaan. DPS-järjestelmää käytetään samantyyppisissä hankinnoissa kuin puitejärjestelyä, mutta toisin kuin puitejärjestelyyn, voi dynaamiseen hankintajärjestelmään liittyä uusia toimittajia koko sen voimassaoloajan ajan. Dynaamisen hankintajärjestelmän joustavuus mahdollistaa paikallisten toimittajien, varsinkin pienten ja keskisuurten yritysten osallistumisen tarjouskilpailuihin. (Pekkala ym. 2017, 289; Cloudia 2020b.)

Sähköinen luettelo

Hankintayksikkö voi vaatia tarjousten esittämistä sähköisen luettelon muodossa. Sähköinen luettelo ei ole itsenäinen hankintamenettely vaan vaihtoehtoinen tarjousten esittäminenmalli, jonka käytöstä on mainittava hankintailmoituksessa. Lisäksi hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä tulee ilmoittaa luettelon muotoa ja teknisiä ominaisuuksia koskevat vaatimukset. Tekniset vaatimukset eivät saa olla sellaisia, joiden avulla olisi mahdollista rajata pois toimittajia. Sähköisessä viestinnässä käytettävien laitteiden ja ohjelmistojen on oltava yleisesti saatavilla ja yhteensopivia yleisesti käytössä olevien tietoteknisten laitteiden kanssa (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 62 §.)

Toimittajat eivät voi antaa tarjouksenaan omaa myyntiluetteloaan, koska toimitettava luettelo saa sisältää vain tarjouspyynnössä pyydettyjä tuotteita. Sähköistä luettelo voidaan käyttää esimerkiksi puitejärjestelyyn valittujen toimittajien välisessä minikilpailutuksessa. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 53 §; Pekkala ym. 2017, 294–295.)

3.3 Tarjoajan soveltuvuusarviointi

Ennen saapuneiden tarjousten keskinäistä vertailua on hankintayksikön suljettava pois hankinta-asiakirjoissa asetettujen ehtojen ja vaatimusten vastaiset tarjoukset sekä tarjoajat, jotka eivät täytä soveltuvuusvaatimuksia. Hankintayksiköllä on EU-hankintoja tehdessä velvollisuus tarkistaa, että tarjous vastaa hankinta-asiakirjoissa asetettuja vaatimuksia eikä tarjoajalla ole pakollisia tai harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita. Hankintalain 1397/2016 luvussa 10 määritellään sekä pakolliset poissulkemisperusteet että harkinnanvaraiset perusteet, joissa hankintayksikkö voi käyttää omaa harkintavaltaa. Pakollisia poissulkemisperusteita ovat hankintayksikön tiedossa olevat lainvoimaiset tuomiot esimerkiksi rahanpesusta tai veropetoksista. Ehdot koskevat tarjoavaa yritystä, sen hallintoon tai johtoon kuuluvaa tai yrityksessä päätösvaltaa käyttävää henkilöä. Kyseisten rikosten tulee ilmetä rikosrekisteriotteesta. Tieto ehdollisesta vankeudesta poistetaan rikosrekisteristä viiden vuoden kuluttua. Tarjoajaa ei täten saa sulkea pois tarjouskilpailusta, jos tuomion antamisesta on kulunut yli viisi vuotta. Poissulkemisvelvoite ei myöskään koske vireillä olevia oikeudenkäyntejä eikä muita kuin hankintalain 80 §:ssä määriteltyjä rikoksia. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 79–80 §; Kontio ym. 2017, 169–170; Krakau 2018.) Siitäkin huolimatta, että tarjoajaa rasittaa jokin pakollinen tai harkinnanvarainen peruste, on tarjoajalla mahdollisuus esittää näyttöä luotettavuudestaan. Mikäli hankintayksikkö katsoo näytön riittäväksi, ei tarjoajaa saa sulkea pois tarjouskilpailusta. Tarjoaja voi esimerkiksi esittää selvityksen laiminlyötyjen maksujen maksamisesta tai selvityksen organisaatiossa tehdyistä henkilöstöä koskevista toimenpiteistä, joilla pyritään ehkäisemään uudet rangaistavat teot. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 82 §; Pekkala ym. 2017, 371.)

Laissa määritellyt poissulkemisperusteet koskevat vain EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja. Kansallisissa hankinnoissa voidaan myös asettaa soveltuvuusvaatimuksia, jotka on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Näiden vaatimusten vastainen tarjoaja on suljettava pois tarjouskilpailusta. Vaatimusten on oltava hankinnan kokoon nähden oikeassa suhteessa. Hankintayksikkö voi halutessaan käyttää samoja pakollisia tai harkinnanvaraisia perusteita mitä käytetään EU-hankinnoissa. Kansallisiin hankintoihin

voidaan siis soveltaa hankintalain 80–86 §:ssä asetettuja poissulkemisperusteita ja tarjoajaa koskevia soveltuvuusvaatimuksia, mutta niiden käyttöön ei ole velvoitetta. Nykyisen hankintalain valmisteluvaiheessa pohdittiin pakollisten poissulkemisperusteiden ulottamista myös kansallisiin hankintoihin. Poissulkemisperusteiden poistamisen epäiltiin lisäävän harmaata taloutta, mutta kansallisten hankintojen kohdalla haluttiin korostaa hankintayksikön omaa harkintavaltaa. Mikäli hankinnan kohde on harmaalle taloudelle alttiilla alalla, suositellaan poissulkemisperusteiden ottamista mukaan tarjouspyyntöön. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 105 §; Pekkala ym. 2017, 447.)

Pakolliset poissulkemisperusteet EU-hankinnoissa

Hankintayksiköllä ei ole EU-kynnysarvot ylittävässä hankinnoissa harkintavaltaa vakavasta rikoksesta tuomitun tarjoajan poissulkemiseksi, vaan sen on suljettava kyseinen ehdokas pois tarjouskilpailusta. Pakolliset poissulkemisperusteet ovat hankintalain 80 § mukaan alle viisi vuotta sitten annetut lainvoimaiset tuomiot seuraavissa rikoksissa:

- Lahjuksen antaminen, lahjominen tai lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa
- Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen
- Ihmiskauppa
- Veropetos, työeläkevakuutusmaksupetos, avustuspetos tai avustuksen väärinkäyttö
- Rahanpesu
- Terrorismiin liittyvät rikokset
- Työturvallisuusrikos, työsyryntä, kiskonnantapainen työsyryntä
- Verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti, ellei niiden maksujärjestelystä ole sovittu.

(Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 80 §.)

Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet EU-hankinnoissa

Harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden kohdalla hankintayksiköllä on oikeus tarjoajan poissulkemiseen tarjouskilpailusta vaikkei asiasta olisi mainintaa hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Avoimuuden vuoksi on kuitenkin suositeltavaa ilmoittaa poissulkuperusteet tarjouspyyntöasiakirjoissa. (Kontio ym. 2017, 173.) Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet ovat hankintalain 81 § mukaan seuraavat tapahtumat, joista on kuullut alle kolme vuotta:

- Konkurssi, liiketoiminnan keskeytys, velkasaneeraus

- Vakavaan virheeseen syyllistyminen ammattitoiminnassa. Vakavana virheenä voidaan pitää kilpailulainsäädännön tai tekijänoikeuksien rikkomista tai tilaajavastuu-lain 1233/2006 5 §:ssä tarkoitettujen selvitysvelvollisuuksien (esimerkiksi selvitys työterveyshuollosta) toistuvaa laiminlyöntiä (Pekkala ym. 2017, 364.)
- Verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti, ellei niiden maksujärjestelystä ole sovittu.
- Työehtosopimusten rikkominen, kansainvälisten sopimusten ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisten velvoitteiden rikkominen. Säännöksen tarkoituksena on ehkäistä hankinnan toteuttamiseen kohdistuvia riskejä, jotka syntyvät tarjoajan lainvastaisesta toiminnasta tai epäluotettavuudesta (Pekkala ym. 2017, 366.)
- Muiden toimittajien kanssa tehdyt sopimukset, joilla pyritään vääristämään kilpailua (kartellit).
- Hankintamenettelyn eturistiriidat, joita ei voida poistaa muilla toimenpiteillä. Jotta välttyttäisiin hankintalain syrjimättömyysvaatimusten rikkomiselta, tulisi eturistiriitojen syntyminen ehkäistä muulla keinolla kuin tarjoajan poissulkemisella (Pekkala ym. 2017, 367.)
- Aikaisemmissa hankintasopimuksissa ilmenneet merkittävät tai toistuvat puutteet, jotka ovat johtaneet vahingonkorvauksiin tai sopimuksen ennenaikaiseen irtisanomiseen tai purkamiseen.
- Väärien tietojen antaminen hankintalain 10 luvussa tarkoitettujen tarjoajien tarkistamista koskevissa asioissa sekä muun valintapäätökseen olennaisesti vaikuttavan tarkoituksellisesti harhaanjohtavan tiedon antaminen.

(Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 81 §.)

Muu soveltuvuusarviointi

Hankintayksikön on mahdollista asettaa omia soveltuvuusvaatimuksia, joilla pyritään varmistamaan, että ehdokkailla on hankintasopimuksen toteuttamiseen tarvittavat voimavarat. Vaatimukset voivat koskea tarjoajien rekisteröitymistä, taloudellista tilannetta sekä teknisiä resursseja ja henkilöstön ammattipätevyyttä. Vaatimusten tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja niiden on oltava suhteutettuja hankinnan laajuuteen, luonteeseen ja käyttötarkoitukseen. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 83 §.) Taloudellisten riskien välttämiseksi voi hankintayksikkö asettaa vaatimuksia varojen ja velkojen välisestä suhteesta tai vähimmäisliikevaihdosta. Vaadittava vuotuinen vähimmäisliikevaihto saa yleensä olla enintään kaksi kertaa hankintasopimuksen ennakoidun arvon verran. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 85 §.) Rakenusurakkahankintojen soveltuvuusarvioinnissa käytetään yleisesti teknisen suorituskyvyn

arviointiin aikaisempia urakoita koskevia referenssejä tai tiettyjä laadunvarmistussertifiikaatteja (Krakau 2018.) Hankintalain liitteessä D luetellaan asiakirjoja, joilla tarjoaja voi esittää selvityksen taloudellisesta tilanteesta sekä selvitykset, joilla hankintayksikkö voi pyytää tarjoajan esittämään teknisen suorituskyvyn tai ammatillisen pätevyyden (Kontio ym. 2017, 447; Pekkala ym. 2017, 373–376.) Käytettäessä kaksiosaisia menettelytapoja, kuten rajoitettua menettelyä, neuvottelumenettelyä, kilpailullista neuvottelumenettelyä ja innovaatiokumppanuutta, on yleensä suositeltavaa asettaa soveltuvuusvaatimusten lisäksi myös valintaperusteita. Mikäli käytetään pelkkiä soveltuvuusvaatimuksia, on tarjouskilpailuun otettava kaikki minimisoveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat. Kun soveltuvuusvaatimusten lisäksi asetetaan myös valintaperusteita, voi hankintayksikkö asettaa soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat paremmuusjärjestykseen ilmoitettuja valintaperusteita käyttäen. Hankintayksikkö voi esimerkiksi asettaa referenssivaatimuksen ja käyttää soveltuvuusvaatimuksen ylittäviä osia tarjoajien valintaperusteena. (Pekkala ym. 2017, 372.)

3.4 ESPD-lomake soveltuvuusarvioinnissa

Kaikissa EU-kynnysarvon ylittävissä tavara- ja palveluhankinnoissa sekä rakennusurakoissa on tarjoajan soveltuvuuden tarkastamiseen käytettävä vakiomuotoista sähköistä lomaketta. Kyseessä on yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja, englanniksi European Single Procurement Document. Englanninkielisestä nimestä tulee yleisesti käytössä oleva lyhenne ESPD-lomake. Hankintayksikön on vaadittava näyttöä siitä, ettei ehdokasta tai tarjoajaa koske mikään hankintalaissa tarkoitettu poissulkemisperuste ja että ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 87 §). ESPD-lomakkeen käyttö ei ole pakollista kansallisissa hankinnoissa, sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa tai suunnittelukilpailuissa. EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa hankintayksikkö saa esittää ainoastaan sellaisia soveltuvuusvaatimuksia, joihin tarjoajan on mahdollista vastata vakiolomakemallia käyttäen. (Kontio ym. 2017, 191.)

ESPD-lomake pyydetään kaikilta ehdokkailta ja tarjoajilta, usean yrityksen muodostaman ryhmittymän kaikilta jäseniltä ja tapauskohtaisesti myös alihankkijoilta. Alihankkijoilta lomake pyydetään silloin, jos ehdokas tai tarjoaja vetoaa alihankkijayrityksen voimavaroihin. Alihankkijan voimavarojen hyödyntämisellä tarkoitetaan alihankkijayrityksen käyttämistä soveltuvuusvaatimusten täyttämiseen. Mikäli tarjoaja yksinään täyttää kaikki asetetut soveltuvuusvaatimukset ja alihankkija on mukana vain resurssina, ei alihankkijan tarvitse toimittaa ESPD-lomaketta, jollei hankintayksikkö sitä tarjouspyynnössä nimenomaan edellytä. (Kontio ym. 2017, 192.)

Yhteistä hankinta-asiakirjalomaketta käyttäessä tarjoajan ei tarvitse täyttää eri jäsenmaiden erilaisia lomakkeita. Lomake on saatavilla kaikilla EU-maiden kielillä ja sen käyttöönoton tarkoituksena on ollut helpottaa kansainvälisten tarjousten tekemistä Euroopan unionin sisämarkkinoilla. ESPD-lomakkeessa käytetty suomenkielinen termistö on kuitenkin osittain vierasta. Esimerkiksi tarjoajasta käytetään nimitystä talouden toimija ja tuen saaja tarkoittaa referenssityön tilaajaa. Hankintayksikön onkin hyvä laatia lomakkeen täyttöä koskeva ohjeistus. (Rossi 2016.) Hankintayksikkö esitäyttää lomakkeen ja sisällyttää sen osaksi hankinta-asiakirjoja. Tämän jälkeen tarjoajat ja ehdokkaat täyttävät lomakkeen ja lähettävät sen sähköisessä muodossa takaisin hankintayksikölle. Soveltuvuusvaatimukset voidaan ilmoittaa luettelona, jolloin tarjoajan on joka kohdassa erikseen vakuutettava, että vaatimus täyttyy tai yhdessä kohdassa kaikkia valintaperusteita koskevana yleisenä ilmoituksena. Mikäli ESPD-lomakkeesta jätetään pois jokin harkinnanvarainen poissulkemisperuste, ei hankintayksiköllä ole kyseiseen perusteeseen vedoten enää myöhemmin mahdollisuutta sulkea ketään tarjouskilpailun ulkopuolelle. (Kontio ym. 2017, 194; Pekkala ym. 2017, 384, 386.)

3.5 Hankinnan ilmoittaminen ja tarjouksen vertailu

3.5.1 Hankintailmoitus

Hankintalainsäädännön keskeisimpiä periaatteita on avoimuusperiaate. Avoimuusperiaatteen mukaisesti hankintayksikkö on velvollinen julkaisemaan avoimen ilmoituksen jokaisesta hankintalainsäädännön piiriin kuuluvasta hankinnasta. Ilmoituksen tarkoituksena on avoimen kilpailun mahdollistaminen tuomalla hankintailmoitukset mahdollisimman monen toimijan nähtäville. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kansallisia hankintailmoituksia. Lain ulkopuolelle jäävistä pienhankinnoista on myös mahdollista tehdä pienhankinta- tai avoimuusilmoitus. Avoimuusperiaatteen mukainen ilmoitusvelvollisuus on lähtöisin Euroopan unionin peruseriaateista ja sitä on oikeuskäytännössä tulkittu ankarasti. Ilmoitusvelvollisuuden noudattamatta jättäminen on selkeä hankintamenettelyn muotovirhe. (Pekkala ym. 2017, 298–299.) Hankintailmoituksessa on annettava riittävästi tietoa hankinnan kohteesta, jotta yritykset pystyvät arvioimaan realistisesti oman mahdollisuutensa osallistua tarjoukseen. Hankintailmoituksen laatimisessa on oltava huolellinen. Hankintailmoitus on lain soveltamisjärjestyksessä ensisijainen suhteessa tarjouspyyntöön eikä tarjouspyynnöllä voi näin ollen muuttaa hankintailmoitusta. Hankintailmoituksen pienikin virhe voi johtaa hankintapäätöksen kumoamiseen. (Kontio ym. 2017, 163.)

Hankintailmoitukset toimitetaan julkaistavaksi sähköisesti julkisten hankintojen ilmoituskanava HILMAssa osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi Hankinnasta voidaan ilmoittaa

myös muualla, kuten hankintayksikön omilla verkkosivuilla tai ammattilehdissä. Tietoja ei saa kuitenkaan julkaista muualla ennen kuin ne on ensin julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä eli verkko-osoitteessa ted.europa.eu. Muualla julkaistujen ilmoitusten tietojen on oltava yhteneväisiä HILMA-ilmoitusten kanssa. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 60 §, 101 §.) Suomessa kaikki hankintailmoitukset välitetään automaattisesti HILMA-kanavasta Euroopan unionin järjestelmään. Ilmoitus julkaistaan HILMAssa heti sen jälkeen, kun EU:n järjestelmästä on tullut ilmoitus julkaisemisesta. Unionin hankintadirektiivissä asia on ilmaistu jokseenkin epäselvästi. Direktiivin mukaan julkaiseminen kansallisella tasolla on sallittua ennen julkaisua virallisessa lehdessä, jos hankintaviranomaisille ei ole ilmoitettu julkaisemisesta 48 tunnin kuluessa ilmoituksen vastaanottamista koskevasta vahvistuksesta (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta). Käytännössä asia toteutetaan HILMAssa 48 tunnin ajastetulla julkaisuautomaatiikalla. Ilmoituksen määräaikoihin suositellaan lisättävän kahdesta kolmeen päivään ylimääräistä, jotta varmistetaan määräaikojen riittävyys. (Pekkala ym. 2017, 300–301; Tampereen kaupunki 2017.)

Ilmoitukset on tehtävä vakiomuotoisella lomakkeella ja hankinnan kohteen kuvaamisessa on käytettävä yhteistä hankintanimikkeistöä eli niin sanottua CPV-koodia, englanniksi Common Procurement Vocabulary. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 59 §). Koodit ovat yhdeksännumeroisia numerosarjoja. Luokittelujärjestelmän hierarkia rakentuu puumallin mukaisesti yleisnimikkeen päätasolta tarkentaviksi nimikkeiksi; esimerkiksi maa-, karja-, kala- ja metsätaloustuotteista maatalous- ja puutarhatuotteiksi, jonka jälkeen kauppapuutarhoista ja puutarhanhoidosta saaduiksi tuotteiksi, joista voidaan valita esimerkiksi siemenet. CPV-koodi voidaan ilmoittaa vain päätason mukaan, mutta kilpailuolosuhteiden hyödyntämisen vuoksi suositellaan hankinnan kohteen tarkentavaa yksilöintiä. (Pekkala ym. 2017, 301–302; Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2018.) Vakiolomakemalli määrittelee hankintailmoituksessa julkaistavan sisällön.

Hankintalain (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016) 58 §:n mukaan EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa on hankintayksikön toimitettava julkaitavaksi seuraavat ilmoitukset:

- EU-hankintailmoitus
- sosiaali- ja terveystaloudellisia sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskeva hankintailmoitus sekä ennakkoilmoitus kyseisten palveluiden käyttöoikeussopimuksista
- käyttöoikeussopimuksia koskeva ilmoitus hankintamenettelystä

- ilmoitus suunnittelukilpailusta sekä kilpailun tuloksista
- jälki-ilmoitus
- korjausilmoitus
- sopimusmuutoksia koskeva ilmoitus.

Ennakoilmoitus

Ennakoilmoituksella hankintayksikkö voi ilmoittaa seuraavien kuukausien aikana tulossa olevista hankinnoista. Tämän avulla yritykset voivat alustavasti valmistautua tulossa oleviin hankintoihin. Ennakoilmoitusta voidaan myös käyttää lyhentämään määräaikoja tietyissä hankintamenettelyissä. Ennakoilmoitus on lain mukaan vapaaehtoista. Se on käytössä EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa ja hankintalain liitteen E palveluhankinnoissa. Jälkimmäisiä ovat esimerkiksi terveydenhuolto-, kouluruokailu- ja vankilapalvelut, jotka ovat niin laajoja kokonaisuuksia, että ennakoilmoitus on mahdollista tehdä yli vuotta ennen hankintailmoituksen lähettämistä. Muissa tapauksissa ennakoilmoitus on mahdollista tehdä vähintään 35 päivää ja enintään vuosi ennen hankintailmoituksen lähettämistä. Ennakoilmoituksessa on annettava kaikki saatavilla olevat ja vakiolomakkeen edellyttämät tiedot. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 61 §; Pekkala ym. 2017, 305.)

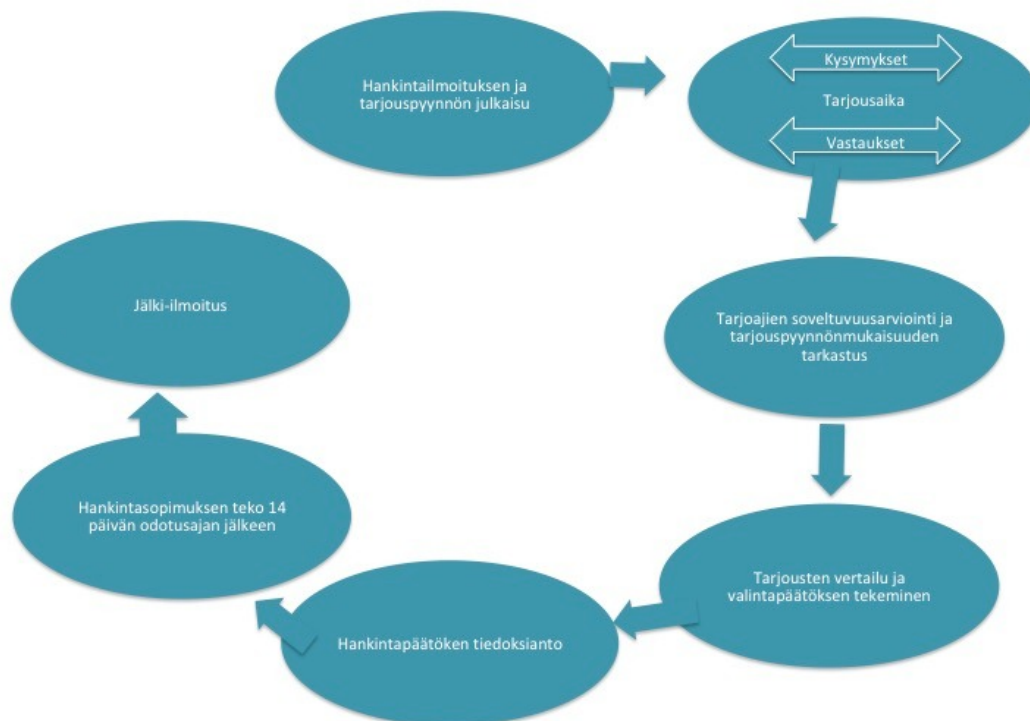
Jälki-ilmoitus

Jälki-ilmoitus julkaistaan EU-kynnysarvon ylittävästä hankinnasta hankintasopimuksen tekemisen jälkeen. Ilmoituksessa julkaistaan tarjouskilpailun voittaja ja toteutuneen hankintasopimuksen hinta. Jälki-ilmoitus on tehtävä myös keskeytetystä hankintamenettelystä sekä hankinnasta, josta on tehty ennakoilmoitus mutta joka jää toteuttamatta. Puitejärjestelyssä jälki-ilmoitus tehdään vain varsinaisesta puitejärjestelystä, kun taas dynaamisessa hankintajärjestelmässä jälki-ilmoitus tehdään erikseen jokaisesta yksittäisestä sopimuksesta. Jälki-ilmoitus on toimitettava julkaistavaksi 30 päivän kuluessa hankintailmoituksen tekemisestä. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 58 §; Pekkala ym. 2017, 306.)

Korjausilmoitus

Mikäli hankintayksikkö huomaa hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä niiden julkaisemisen jälkeen korjausta vaativa virheen, on sen tehtävä korjausilmoitus HILMAan tai keskeytettävä koko hankintaprosessi. Mikäli muutokset ovat vähäisiä, esimerkiksi kirjoitusvirheitä teknisissä määritelmässä, voi virheen oikaista korjausilmoituksella. Sen sijaan merkittävässä virheissä ja varsinkin EU-ilmoitusten ollessa kyseessä on hankinnan keskeyttä-

minen turvallisinta, sillä muutokset voivat vaikuttaa yritysten tarjoushalukkuuteen. EU-hankinnan keskeyttämisestä on julkaistava keskeyttämisilmoitus jälki-ilmoituslomakkeella. Ilmoituksessa on käytävä ilmi keskeytyksen syy. EU-kynnysarvot ylittäville hankinnoille on ilmoitusjärjestelmässä oma korjausilmoitus, joka on integroitu alkuperäiseen hankintailmoitukseen. Korjausilmoitus tulkitaan lähtökohtaisesti uudeksi hankintailmoitukseksi, joten tarjousten määräajat lasketaan uudelleen. Vähäisissä muutoksissa ei määräaikoja tarvitse välttämättä muuttaa, mutta muotovirheiden välttämiseksi kannatta asia arvioida tarkasti. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2016; Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 56 §, 58 §; Pohjonen, Karinkanta & Ruohoniemi 2019.)

Kuvio 5. Prosessikuvaus avoimella menettelyllä tehtävästä hankinnasta ja ilmoitusmenettelystä (mukailtu Kontio ym. 2017, 147)

3.5.2 Tarjouspyyntö

Tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen laatiminen on hankintamenettelyn tärkeimpiä vaiheita. Jos hankintailmoitus ja tarjouspyyntö ovat sisällöltään erilaisia, noudatetaan hankintailmoitusta (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 67 §). Hankintadirektiivissä käytetään tarjouspyynnön sijasta termiä hankinta-asiakirja, mutta kansallisessa lainsäädännössä on käytössä myös tarjouspyynnön käsite

(Pekkala ym. 2017, 326). Tarjouspyynnössä ilmoitetaan yksityiskohtaiset tiedot hankinnan sisällöstä, tarjoajilta vaadittavista ominaisuuksista sekä hankintamenettelyn vaatimuksista. Tarjouspyynnön tulee olla riittävän selkeä, jotta varmistetaan keskenään vertailukelpoisten tarjousten saaminen. Oikeudessa käsitellään usein epäselvistä tarjouspyynnöistä tehtyjä valituksia. Käsittelet viivästyttävät hankinnan toteuttamista ja voivat myös johtaa hankinnan keskeyttämiseen oikeuden päätöksellä. Hankintayksikön onkin aiheellista varata riittävästi aikaa hankinta-asiakirjojen laatimiseen. (Pekkala ym. 2017, 309.) Hankintayksikkö voi pyytää tarjoajilta asiakirjoihin liittyviä kysymyksiä. Kysymysten esittämisen määräaika on mainittava tarjouspyynnössä. Kysymykset lähetetään ja niihin vastataan vain sähköisessä järjestelmässä tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun varmistamiseksi. Anonyymien kysymysten ja niiden vastausten on oltava kaikkien nähtävillä. Hankintayksikkö voi korjata tarjouspyynnön virheitä, sillä perusteella, että virheellisyys on tullut esille tarjoajien esittämien kysymysten kautta. (Kideve elinkeinopalvelut 2020.)

Tarjouspyyntö voi koostua useista hankintaa, hankintamenettelyä sekä hankintasopimusta koskevista tiedoista. Tarjouspyyntöön liitetään usein sopimusehdot tai viittaus yleisiin sopimusehtoihin, jotka ovat yleisesti saatavilla verkossa tai hankintayksikön omilla verkkosivuilla. Yleisesti käytettyjä sopimusehtoja ovat julkisten hankintojen yleiset sopimusehdot (JYSE) tai julkisen hallinnon IT-hankintojen yleiset sopimusehdot (JIT). Tarjouspyyntöön liitetään usein myös sopimusluonnos. Hankintayksikön asettamilla ehdoilla on yleensä merkittävä vaikutus tarjouksen hinnoitteluun. Toisinaan liian kovat ehdot voivat estää toimittajien osallistumisen tarjouskilpailuun. Tarjoajan näkökulmasta katsoen ehdot eivät saa olla kohtuuttomia, syrjiviä tai yksipuolisia. Tarjouspyyntöön suositellaan liitettävän myös kuvaus hankintayksikön nykytilasta, eli tilanteesta, josta sopimuksen teko alkaa. Kuvauksella tarkoitetaan esimerkiksi käyttö- tai toimintaympäristön kuvausta, henkilöstön määrää, tai rakennusurakan sijaintia. (Kontio ym. 2017, 211; Pekkala ym. 2017, 310.)

Hankinnan kohteesta riippuen voi tarjouspyyntö olla hyvinkin lyhyt. Erillistä tarjouspyyntöä ei välttämättä tarvita, mikäli hankintailmoituksessa on jo esitetty kaikki keskeiset ehdot ja vaatimukset ja hankinnan kohde on hyvin yksiselitteisesti ja lyhyesti kuvailtavissa. Sähköinen hankintajärjestelmä luo jonkin verran rajoitteita tietosisällön koolle. Tästä syystä usein tehdään erillinen tarjouspyyntö. (Pekkala ym. 2017, 310.) Kansallisissa hankinnoissa ei tarjouspyynnölle ole laissa asetettu tarkkoja vaatimuksia. Edellytyksenä on vain, että tarjouspyyntö tehdään kirjallisesti ja siinä asetetaan määräaika tarjousten jättämiselle (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 104 §). Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että EU-kynnysarvon alittavia hankintoja voitaisiin tehdä oman mielen

mukaisesti, sillä myös kansallisia hankintoja koskee aiemmin tässä luvussa mainittu ilmoitusvelvollisuus. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 101 §, 102 §.)

EU-hankintaa koskevassa tarjouspyynnössä, hankintailmoituksessa, ehdokkaille osoitetussa kutsussa tai niiden liitteissä on hankintalain (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016) 68 § mukaan oltava seuraavat tiedot:

- Hankinnan kohde ja kohteeseen liittyvät muut laatuvaatimukset ja sopimusehdot. Hankinnan kohteesta ilmoitetaan haluttu vähimmäissuoritustaso tai ominaisuudet ja mahdolliset tekniset piirustukset.
- Viittaus julkaistuun hankintailmoitukseen
- Tarjousten tekemisen määräaika. Määräaika riippuu käytetystä hankintamenetelmästä ja mahdollisesta ennakoilmoituksesta.
- Tarjousten toimittamisosoite, joka ensisijaisesti on sähköinen
- Kieli tai kielet, joilla tarjoukset on laadittava
- Tarjousasiakirjojen esittämistä koskevat muut vaatimukset, kuten tiedostomuoto
- Kilpailullisessa neuvottelumuodossa neuvottelujen alkamispäivä sekä neuvottelussa käytettävä kieli
- Ehdokkaita tai tarjoajia koskevat muut soveltuvuusvaatimukset, eli vaatimukset, jotka koskevat taloudellista tai rahoituksellista tilannetta, teknistä soveltuvuutta ja ammatillista pätevyyttä. Luettelo asiakirjoista, joilla soveltuvuusvaatimukset osoitetaan, sekä pyyntö käyttää ESPD-lomaketta.
- Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet ja niiden suhteellinen painotus, kohtuullinen vaihteluväli tai vertailuperusteiden tärkeysjärjestys
- Tarjousten voimassaoloaika
- Muut tarjouksen tekemisen kannalta olennaiset tiedot.

Hankinnan kohteen kuvaus

Hankinnan kohteen riittävä ja selkeä kuvaus hankinta-asiakirjoissa on onnistuneen hankinnan ratkaisevimpia tekijöitä. Kohteen määrittely on myös hankinnan työläin ja usein ongelmallisin vaihe. Siihen on syytä varata riittävästi aikaa. Tarjouspyynnön kuvauksen kohteesta tulisi olla niin selkeä, että kaikki tarjoajat ymmärtävät hankinnan kohteen samalla tavalla. Kohteen kuvailu on tehtävä riittävän täsmällisillä suorituskykyä koskevilla tai toiminnallisilla vaatimuksilla, jotta tarjoajien onnistuu määrittellä hankinnan kohde. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 71 §). Tarjoajille on mahdollistettava tasapuolinen mahdollisuus osallistua kilpailuun unohtamatta kuitenkaan hankinnan todellista tarvetta ja loppukäyttäjän kannalta optimaalisinta tulosta.

Kideve elinkeinopalvelut (2020) havainnollistaa hankinnan sisällön kuvaamisen vaikeuden:

Niinkin yksinkertainen asia kuin pöydän ostaminen voi mennä pieleen, jos kriteereissä määritellään vain levyn koko ja jalkojen korkeus. Vaikka meidän silmissämme siintäisi kuvastossa nähty tuote, jonka mitat kriteereissä esitimme, niin toimittajan varastossa saattaa olla vastaavat kriteerit täyttävä punavihreä sienen mallinen pöytä, joka tulee koota palapelinä. (Kideve elinkeinopalvelut 2020.)

Hankintayksikkö ei saa määritellä hankinnan sisältöä perusteettomasti vastaamaan jonkin tietyn tarjoajan tarjoamia ominaisuuksia. Hankinnan kohteen määrittelyssä ei myöskään saa syrjimättömyysperiaatteen mukaisesti viitata tavaramerkkiin, valmistajan nimeen tai tiettyyn alkuperään. Tällainen viittaus on poikkeuksellisesti sallittua, jos kohteen riittävän selkeä kuvailu ei ole muilla keinoin mahdollista. Tällöin viittaukseen on liitettävä ilmaus ”tai vastaava”. Hankinnan kohdetta on mahdollista määritellä kansallisten tai kansainvälisten standardien mukaan, mutta tällöinkin on jokaiseen viittaukseen lisättävä ”tai vastaava”. Sama lisäys koskee hankintalain (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016) 72 §:n mukaan pääsääntöisesti myös merkkejä, eli tietynlaisia sertifikaatteja tai todistuksia. Kohteen kuvauksessa, sopimusehdoissa tai kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteissa voidaan vaatia tiettyä merkkiä, kuten esimerkiksi Joutsen-merkkiä hankinnan ympäristönäkökohdan tai sosiaalisten ominaisuuksien painottamisessa. Hankintayksikön on kuitenkin hyväksyttävä myös vaadittua merkkiä vastaavat merkit tai muut asianmukaiset todistuskeinot. (Kontio ym. 2017, 209–2010; Kideve elinkeinopalvelut 2020.)

Tarvittavaa tuotetta ajatellaan usein jonkin tietyn brändin tai ennestään tutun tuotteen avulla. Hankintatoimen on kuitenkin määriteltävä kohde objektiivisesti. Tuotetta on ajateltava uudesta näkökulmasta. Onko siinä joitakin tiettyjä teknisiä ominaisuuksia, joiden vuoksi se kattaa parhaiten tuotteen loppukäyttäjän tarpeen? Mitä nämä ominaisuudet ovat? Ovatko kyseiset ominaisuudet ainoastaan entuudestaan tutun tuotemerkin laitteessa vai voiko markkinoilta löytää toimittajia, joilla on muita vastaavanlaisia tuotteita? (Kideve elinkeinopalvelut 2020.)

Markkinaoikeudessa arvioitiin erään kaupungin Angry Birds –perhepuiston välineiden hankintaa suora hankintana. Sen lisäksi, että markkinaoikeudessa arvioitiin, oliko suora hankinnalle riittävästi perusteita, arvioitiin myös sitä, saiko hankinnan kohdetta määritellä tuotemerkin perusteella. Markkinaoikeuden ratkaisun mukaan ”hankintayksiköllä on oikeus päättää hankintojensa sisällöstä tarpeittensa mukaisesti ja sillä on laaja harkintavalta sen suhteen, miten se määrittelee hankinnan kohteen” (MAO 519/12, Pekkalan ym. 2017, 344

mukaan). Vaatimuksia ei pidetty syrjivänä siitä syystä, että Suomessa tai kansainvälisillä markkinoilla on vain muutama leikkivälinevalmistaja. Lisäksi asiaan saadusta selvityksestä kävi ilmi, että tunnetun tuotemerkin avulla oli nimenomaisena tarkoituksena ollut kansainvälisiäkin matkailijoita houkuttelevan perhepuiston rakentaminen. Tästä johtuen ei ollut samantekevää, minkälaisia välineitä puiston rakentamiseen käytetään. Markkinaoikeus katsoi, ettei hankintayksikkö menetellyt hankinnan kohteen määrittelyssä säännösten vastaisesti. (MAO:519/2012, Pekkalan ym. 2017, 344–345 mukaan.) Toisessa oikeuskäsittelyyn päätyneessä tapauksessa oli kyse koulun opetuskäyttöä varten tulevasta ompelukonehankinnasta. Tarjouspyynnössä ompelukoneiden edellytettiin olevan “esimerkiksi Bernina tai Bernina 7000, nelilanka”. Korkein hallinto-oikeus oli samaa mieltä markkinaoikeuden kanssa siitä, että kyseisiltä ompelukoneilta edellytetyt ominaisuuksia olisi voitu ilmaista myös muullakin tavalla riittävän tarkasti viittaamatta tiettyyn valmistajaan. Vaikka tuotemerkki esitettiin vain esimerkin omaisesti, katsottiin menettelyn silti suosineen kyseistä valmistajaa ja täten rajoittaneen kilpailua. (KHO:174/2010, Pekkalan ym. 2017, 349 mukaan.) Ensimmäisessä esimerkkitapauksessa hankintayksiköllä oli riittävästi tietoa hankinnan kohteen ainutlaatuisuudesta ja toiminnallisuudesta. Molemmat tiedot mahdollistivat tietyn tuotemerkin määrittelyn halutuksi hankinnan kohteeksi. Toisessa esimerkkitapauksessa hankintayksikköön oli todennäköisesti ollut yhteydessä henkilö tai henkilöt, joilla oli pitkä kokemus tietynmerkkisen ompelukoneen käytöstä. He olivat kenties tottuneet käyttämään ainoastaan kyseisen merkin konetta ja todenneet sen hyväksi ja käyttövarmaksi. Hankintayksikkö ei voi kuitenkaan tietää, mitkä nimenomaiset ominaisuudet tekevät laitteesta erityisesti opetuskäyttöön soveltuvan. Syrjimättömyysperiaatteella taistellaankin myös näkyvätöntä korruptiota vastaan.

3.5.3 Sähköinen tietojenvaihto

Uudistuneessa hankintalaissa (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016) on paljon digitaalisuuteen liittyviä uudistuksia. Sen lisäksi mitä 60 §:ssä säädetään hankintailmoitusten sähköisestä julkaisemisesta, lain 62 §:ssä säädetään hankintamenettelyn aikaisesta sähköisestä tietojenvaihdosta seuraavasti: “Tarjoukset ja osallistumishakemukset sekä muu hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto on toimitettava sähköistä muotoa käyttäen”. Säädös on lain 2. osan 10. luvussa ja koskee siten vain EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja. Kansallisissa hankinnoissa sekä sosiaali-, terveys- ja erityishankinnoissa voi käyttää sähköistä tietojenvaihtoa, mutta siihen ei ole pakollista perustetta. Sähköisessä tietojenvaihdossa kaikki hankintamenettelyn aikainen tietojenvaihto suoritetaan sähköisen tietoturvallisen järjestelmän sisällä. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi tarjouspyynnön kysymys-vastausvaihetta, jonka aikana tarjoajilla on mahdollisuus esittää

hankintaa koskevia kysymyksiä. Kysymykset ja vastaukset asetetaan näkyville hyvissä ajoin ennen tarjousten jättöaikaa. Kaikki tarjouskilpailuun rekisteröityneet toimijat saavat lisäksi järjestelmän kautta tiedon sähköpostitse. Hankintayksikkö ei anna yksittäisille tarjoajille lisätietoja puhelimitse tai sähköpostin välityksellä. Menetelmässä korostuvat hankintalain avoimuus-, syrjimättömyys- ja tasapuolisuusperiaatteet. (Kontio ym. 2017, 79–80.)

Hankintayksiköt ovat voineet aiemmin pyytää tarjouksia ja osallistumishakemuksia postitse tai tavallisen sähköpostin liitteinä. Koska EU-hankintoja ei saa enää suorittaa tällä tavalla, on monien hankintayksiköiden ollut siirryttävä jonkin sähköisen hankintajärjestelmän käyttäjäksi. Tarjouksia ja osallistumishakemuksia ei edellytetä käsiteltävän tai arvioitavan sähköisesti. Sähköisessä hankintajärjestelmässä voi kuitenkin olla monipuolisia ominaisuuksia, juuri esimerkiksi tarjousten arviointiin, sopimustenhallintaan ja tarjousten käsittelyyn rakennettuja toimintoja, joiden avulla hankintayksikkö voi nopeuttaa ja helpottaa prosessia ja saada kustannussäästöjä. (Kontio ym. 2017, 80.)

Sähköisen kilpailutusjärjestelmän avulla hankintayksikkö hallitsee kilpailutusta ja sen suunnittelua. Hankintalain vaatimukset toteutuvat järjestelmän avulla, kun ohjelma ohjaa tilaajaa kaikissa hankinnan tekovaiheissa. Sähköisen kilpailujärjestelmän avulla tarjousten hylkäämiset ja puutteelliset vastaukset vähenevät. Kilpailutusjärjestelmän ansiosta hankintaprosessissa yrittäjät ovat tasa-arvoisemmassa asemassa, ja kaikilla on samat lähtökohdat tarjousta tehdessä. (Kontkanen 2015.)

Sähköisten hankintojen avulla on mahdollista saavuttaa 5–20 prosentin säästö aiempaan tapaan verrattuna. Sähköisellä hankinnalla tarkoitetaan tässä tapauksessa nimenomaan sähköistä viestintää ja tarjouskilpailujen tapahtumien sähköistä käsittelyä. Hankintajärjestelmän investointikulut saadaan kokemuksen mukaan katettua melko nopeasti. Sähköisen hankintamenettelyn avulla hankintojen tekeminen yksinkertaistuu ja hankintamenettelyn tulos voi parantua Euroopan unionin sisämarkkinoiden lisääntyneenä kilpailuna. Sähköisen hankintamenettelyn läpinäkyvyys voi lisätä pienten ja keskisuurten yritysten osallistumishalukkuutta, sillä sähköisessä ilmoituskanavassa julkaistavat ilmoitukset on helppo huomata ja löytää järjestelmästä. Hankintailmoitusten helpon löydettävyyden arvellaan lisäävän toimijoiden kiinnostusta tarjouskilpailuihin. Paperisten asiakirjojen tietojensyötön poistuminen tehostaa hankintatoimen ajankäyttöä huomattavasti. Arvion mukaan aikaa säästyy keskimäärin kolme päivää jokaista menettelyä kohden. Paperin käsittelyn vähentyminen näkyy suoraan hankintatoimen tarvitsevan tulostuspaperin määrässä. (Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle 2012.)

Walesin sähköisten hankintojen ohjelmalla XchangeWales saatiin 58 miljoonan punnan säästöt kolmen vuoden kuluttua sen käyttöönotosta (eli joulukuussa 2011). Ohjelman perustamisesta aiheutuneet investointikustannukset saatiin katettua vuodessa. Tähän mennessä (huhtikuu 2012, tekijän huomautus) ohjelman myötä on säästetty noin 15 miljoonaa paperiarkkia, mikä vastaa 101 tonnia hiilidioksidia. (Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle 2012.)

Käyttämättä jääneen paperin määrää voi käyttää esimerkiksi säästyneiden hiilidioksidipäästöjen määrän havainnollistamisessa. Sähköinen hankinta onkin julkistalouden yksi konkreettisimpia keinoja osoittaa ekologisia arvoja. (Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle 2012.)

Ennen hankintasopimuksen tekoa on hankintayksikön tarkastettava, ettei valittua toimittajaa koske mikään hankintalain 80 §:ssä esitetystä pakollisista poissulkemisperusteista. Hankintayksikön on pyydettävä valittua tarjoajaa tilaamaan ajantasaiset rikosrekisteriotteet yrityksen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä tai yhtiössä edustus-, valvontatai päätösvaltaa käyttävistä henkilöistä (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 80 §.) Osakeyhtiössä näitä henkilöitä ovat muun muassa hallituksen puheenjohtaja ja hallituksen jäsenet sekä toimitusjohtaja. Suuren yhtiön ollessa tarjouskilpailun voittaja, joudutaan rikosrekisteriotteet lähettämään kymmenistä henkilöistä. Rikosrekisteriotteesta ei saa ottaa jäljennöksiä eikä sitä saa tallentaa itselleen. Tarkastamisesta suositellaan tehtäväksi muistio, jotta tarkastusvelvollisuuden suorittaminen pystytään todentamaan. (Pekkala ym. 2017, 381–382.) Rikosrekisteriotteita ei tällä hetkellä ole mahdollista toimittaa sähköisen järjestelmän avulla. Niiden tilaaminen, tarkastaminen ja asianmukainen hävittäminen kuormittaa hankintamenettelyn molempia osapuolia sekä myös Oikeusrekisterikeskusta. Monella yrityksellä on lisäksi epäselvää, keneltä rikosrekisteriote todellisuudessa vaaditaan. Ylimääräiset palvelupyynnöt kuormittavat tältä osin turhaan Oikeusrekisterikeskusta. Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut lakimuutosta, joka sallisi rikosrekisteriotteen tarkastamisessa sähköisen menettelyn käyttämisen. Esitys on listattu hallituksen kevätkauden 2020 ohjelmaan. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2020. (Hallituksen esitys eduskunnalle julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja eräiden siihen liittyvien säädösten muuttamisesta 2020.)

3.5.4 Tarjousten vertailu

Hankintayksikön on ennen tarjousten valintaan johtavaa vertailua tarkistettava, että tarjous vastaa hankintailmoitusta, täyttää kaikki hankinta-asiakirjoissa asetetut ehdot ja vaatimukset eikä tarjoajaa sulje pois mikään pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkemisperuste (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 79 §). Vertailtavaksi otetaan ainoastaan tarjouspyynnön mukaiset tarjoukset. Mikäli jokin asiakirja on puutteellinen, voi hankintayksikkö oman harkintansa mukaan pyytää tarjoajalta täsmentäviä tietoja tiettyyn määräaikaan mennessä. Pyyntö on toteutettava avoimuutta ja tasapuolisuutta noudattaen. (Kontio ym. 2017, 250–251.)

Hankintayksikön on laadittava vertailuun asti päätyvistä tarjouksista kirjallinen tarjousvertailu. Vertailussa on käytettävä kaikkia ilmoitettuja vertailuperusteita. Uusien perusteiden tai painotusten lisääminen vertailuvaiheessa ei ole sallittua. Tarjouksen valintaperusteesta käytetään julkisissa hankinnoissa nimitystä ”kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous”.

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 93 §.)

Hinta-laatusuhteen vertailussa voi käyttää laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- tai sosiaalisiin näkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin liittyviä perusteita. Painotettavat vertailuperusteet voivat olla peräisin hankintayksikön strategiasta. Hankinnoissa tulisi ottaa huomioon hinnan ohella myös muun muassa elinkaari- ja ympäristönäkökohdat. Julkisten hankintojen hankintastrategian tavoitteita kuvataan kuviossa 6.

Kuvio 6. Julkisten hankintojen strategiakuvaus (PTC Services 2020)

Hinta-laatuvertailua kutsutaan yleisesti pisteyttämiseksi. Pisteyttämistä avataan jonkin verran hankintalain 93 §:ssä. Laatu perusteita voivat olla esimerkiksi käyttökustannukset, esteettömyys tai myynnin jälkeinen tekninen tuki. Myös hankintasopimuksen toteutukseen osoitetun henkilöstön pätevyyttä ja henkilöstön organisointia voidaan pitää merkittävänä laadullisena vertailuperusteena, jos henkilöstön laadulla on suuri vaikutus hankintasopimuksen toteuttamisessa. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 93 §.) Sosiaalisina näkökohtina pidetään yleensä tasa-arvoa tai vaikeasti työllistyvien työllistymistä edistävien menetelmien huomioimista. Laatu arvioinnin kriteerit voivat todellisuudessa olla hyvinkin ympäröityjä, esimerkiksi seuraavan tarjouspyynnön tapaan, jossa on kyse geriatrian erikoislääkäripalveluiden hankinnasta:

---palveluntuottaja sitoutuu sopimuskauden aikana mahdollisimman kestäväan ja ekologiseen toimintaan muun muassa liikkeessään asumispalveluyksiköiden välillä ja tukiessaan asukkaiden kotona asumista". ---tarjouslomakkeen kohdassa on esitetty kysymys siitä, miten palveluntuottaja toteuttaa palvelukonseptissaan ekologisuutta. Lomakkeessa olleeseen tilaan on tullut täyttää enintään 250 sanan vastaus,

*joka on ilmoitettu pisteytettävän asteikolla 0–5 painoarvon ollessa 5 prosenttia.
(KHO: 440/2015.)*

Yli puoleen julkisten hankintojen kilpailutuksista saadaan korkeintaan kaksi tarjousta. Sama ilmiö on nähtävissä myös Ruotsissa ja Euroopan unionin alueella yleisesti. Tarjouspyyntöjen kieli sekä itse hankintaprosessi koetaan tarjoajan näkökulmasta vaikeaseleiseksi. Yksityiskohtainen sääntely vähentää pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuihin, sillä niihin osallistuminen vaatii paljon tietotaitoa ja sitoo henkilöresursseja. Paikallisuus ja aiempi osallistuminen julkiseen hankintaan vaikuttaa osallistumiseen positiivisesti. Kuitenkin erityisesti pisteytysjärjestelmä laadunarvioinnin ratkaisevana tekijänä vähentää osallistumishalukkuutta. Edellä kerrottu esimerkki kuvastaa hyvin sitä, miksi pisteytyskriteerit vähentävät halukkuutta osallistumiseen. Tarjoajille ei avata pisteytyksen laskutapaa. Esimerkin kaltaisessa arvioinnissa, jossa käytetään moniselitteisiä termejä voi syntyä käsitys, että ideaalinen mallivastaus on tietyn osanottajan hallussa. Näin ollen voidaan jättää osallistumasta kilpailuun sen takia, että tarjouspyyntöön vastaaminen saattaisi viedä kokemattomalta yrittäjältä kohtuuttomasti aikaa lopputuloksen ollessa yritykselle epäedullinen. Vähäinen tarjoajien määrä voikin kertoa siitä, ettei todellista kilpailua haluta kaikissa tapauksissa, vaan halutaan jokin nimenomainen tuote tai palveluntarjoaja ja tarjouspyyntöä ohjailaan harkitusti tähän suuntaan. Toisinaan kyseessä voi myös olla korruption tapainen motivaatio, jolla pyritään vaikuttamaan hankintayksikköön joko oman organisaation sisältä tai ulkoa käsin. (Jääskeläinen & Tukiainen 2019.)

3.6 Lain valvonta ja oikeusturvakeinot

Hankintalain noudattamista valvoo kilpailu- ja kuluttajavirasto. Valvonnan erityiskohteena ovat etenkin laittomat suoramankinnat sekä virheelliset ja syrjivät hankinnat. Edellä mainituiksi katsotaan myös epäselvästi tai puutteellisesti tehdyt hankintailmoitukset. Epäselvästi tehty hankintailmoitus ei johda todelliseen kilpailuun, joten epäselvän hankintailoituksen voidaan olettaa olevan tarkoituksenmukaisesti tehty ja siten syrjivä. (Kontio ym. 2017, 373.) Kilpailu- ja kuluttajaviraston on vuosittain raportoitava hankintalain valvonasta. Raportti on avoimesti saatavilla Kilpailu- ja kuluttajaviraston Internet-sivuilla. (Kontio ym. 2017, 380.) Vuoden 2019 raportin mukaan virastossa tuli kyseisenä vuonna vireille 57 kappaletta julkisten hankintojen valvontaan liittyvää asiaa. Näistä 39 tapauksessa oli kyse laittoman suoramankinnan epäilystä. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2020.) Kilpailu- ja kuluttajavirastolle voi tehdä kirjallisen toimenpidepyynnön jokainen, joka katsoo hankintayksikön menetelleen lainvastaisesti. Toimenpidepyynnön laatijan ei itse tarvitse olla osallisena kilpailutukseen. Julkisen hallinnon eri yksiköiden on toimittava hyvän hallintota-

van mukaisesti ja noudatettava toiminnassaan myös hallintolakia 434/2003. Hallintotehtävien lainvastaisesta hoitamisesta voi jokainen tehdä hallintokantelun valvovalle viranomaiselle. Tästä asiasta säädetään hallintolain luvussa 8a. (Hallintolaki 434/2003, 8a luku.)

Hankintaoikaisu

Hankintayksikkö voi itse poistaa hankintapäätöksensä ja ratkaista asian uudelleen tekemällä hankintaoikaisun, jos asiassa on tapahtunut virhe, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ehdokkaiden tai tarjoajien asemaan. Tällainen virhe voi olla esimerkiksi kyseessä, mikäli hankintapäätöksen tekemisen jälkeen käy ilmi, ettei jokin hankintapäätökseen vaikuttanut kelpoisuusehto pidäkään paikkaansa. Päätöksen oikaiseminen ei edellytä asianosaisen suostumusta. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 132 §.) Hankintaoikaisu on käytössä kaikissa hankinnoissa, myös kansallisen kynnysarvon alittavissa pienhankinnoissa, joihin hankintalakia ei muuten sovelleta (Kontio ym. 2017, 274). Hankintaoikaisuvaatimuksen voi hankintayksikölle tehdä myös tarjoaja, jonka tarjousta ei ole valittu voittajaksi, ehdokas, jota ei ole rajoitetussa menettelyssä hyväksytty tarjoajaksi, tai muu asianosainen. Jos hankinta on toteutettu suorahankintana, on kenen tahansa alalla toimivan yrityksen mahdollista tehdä hankintaoikaisuvaatimus. Perusteeksi riittää teoreettinen potentiaalinen mahdollisuus osallistua tarjouskilpailuun, mikäli se olisi järjestetty. Hankintaoikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen julkaisusta tai siitä päivästä, jolloin asianosainen on saanut tiedon muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta. Määräaika alkaa tiedon saantia seuraavasta päivästä. Määräaika laskeaan kalenteripäivinä, mutta määräajan päättyessä lauantaihin tai pyhäpäivään, on oikaisuvaatimus mahdollista tehdä seuraavana arkipäivänä. Hankintalaissa ei säädetä hankintaoikaisun ratkaisemisen määräajasta eikä käsittelyyn toimivaltaisesta toimielimestä. Käytännössä siis alkuperäinen päätöksentekijä voi itse käsitellä hankintaoikaisun. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 133 §; Pekkala ym. 2017, 565–567.)

Valitus markkinaoikeuteen

Se jota asia koskee, voi tehdä valituksen markkinaoikeuteen ja jättää hankinta-asian markkinaoikeuden päätettäväksi. Asianosainen voi tehdä sekä hankintaoikaisuvaatimuksen hankintayksikölle, että valituksen markkinaoikeuteen. Valitusoikeus ei koske pienhankintoja. Käsittelyn jälkeen on ratkaisusta mahdollista valittaa korkeampaan oikeusasteeseen siihen luvan saatua. Suorahankintoihin pätee sama kuin hankintaoikaisussa, eli alalla toimiminen riittää perusteeksi asianosaisuudesta. Myös valitusoikeuden määräaika on sama, eli 14 päivää tiedonsaannista. Markkinaoikeuteen ei voi valittaa hankintamenettelyn valmisteluun liittyvistä ratkaisuista, osiin jakamattomuudesta eikä halvimman hinnan

käyttämisestä ainoana kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena. Hankintayksikkö ei saa tehdä EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa hankintasopimusta, jos hankinnasta on valitettu markkinaoikeuteen. Käsittelyn ajaksi hankinta on lykättävä tai järjestettävä väliaikaisesti. Väliaikaisen järjestelyn osapuolista ei ole säädetty lainsäädännössä. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 145 §, 146 §, 147 §; Pekkala ym. 2017, 572–573, 587.)

Jos hankinnassa on menetelty lainvastaisesti, markkinaoikeus voi:

- kumota hankintapäätöksen osittain tai kokonaan
- kieltää virheellisen kohdan soveltamisen
- velvoittaa korjaamaan virheellisen menettelyn
- määrätä hankintayksikön maksamaan hyvitysmaksua asianosaiselle ja/tai maksamaan seuraamusmaksun valtiolle
- lyhentää hankintasopimuksen sopimuskauden kesto.

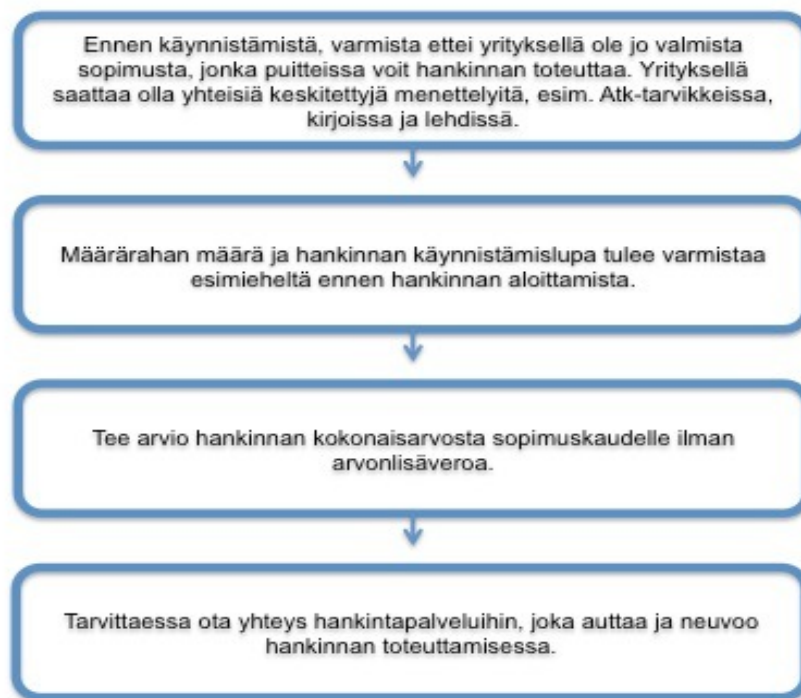
(Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 154 §.)

Oikeustapausten käsittely kestää Suomessa yleisesti erittäin pitkään. Markkinaoikeuden keskimääräinen käsittelyaika julkisissa hankinnoissa on viime vuosina ollut seitsemästä kahdeksaan kuukautta. Vuonna 2019 markkinaoikeuden käsittelyyn saapui 308 hankintasiaa ja saman vuoden aikana oikeus ratkaisi 356 julkisia hankintoja koskevaa asiaa. Tapauksen käsittely viivästyttää aina hankintapäätöksiä. Viivästyneet päätökset aiheuttavat paljon epätietoisuutta ja lisäävät kustannuksia monille toimijoille. Viivästyminen hankaloittaa myös valituksi tulleen tarjoajan asemaa. Markkinaoikeudessa käsitellään eniten tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuutta, tarjouksen vertailuperustetta, tarjoajan soveltuvuutta ja tarjouksen epäselvyyttä koskevia valituksia. (Markkinaoikeus 2020.)

4 HANKINTAPROSESSI

4.1 Hankintaprosessin aloitus

Hankintalaki määrittää säännöt, joita on noudatettava julkisissa hankinnoissa ja lain noudattaminen on hankintayksiköiden vastuulla. Hankintayksikkö tukee hankintalain asettamat vaatimukset huomioiden yrityksen strategian mukaista toimintaa. Tavaroiden ja palveluiden hankinnoilta edellytetään, että niille osoitetaan riittävä rahoitus ja lisäksi hankinnoille on oltava perusteltu tarve. Eri rahoittajien ohjeet ohjaavat projektien hankintoja. Mikäli tuotteesta tai palvelusta on olemassa voimassa oleva puitesopimus, tulee sitä käyttää hankintakanavana. Kaikissa hankinnoissa on noudatettava avoimuuden, tasapuolisuuden, syrjimättömyyden ja suhteellisuuden periaatteita (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 3 §).

Kuvio 7. Hankintaa käynnistettäessä huomioonotettavat kohdat

Hankintaprosessi aloitetaan kartoittamalla hankintatarve yksikön sisällä. Hankinta alkaa suunnittelemalla rahoitus, tekemällä markkinakartoitus, lasketaan ennakoitu kokonaisarvo ilman arvonlisäveroa, valitaan hankintamenettely ja laaditaan aikataulu. Kokonaisarvoa laskettaessa on otettava huomioon mahdolliset optiovuodet, palkkiot tai maksut koko sopi-

muskaudelta. Toistaiseksi voimassa olevissa sopimuksissa sopimuskausi arvioidaan neljäksi vuodeksi ja tätä käytetään perusteena laskettaessa hankinnan arvoa (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 30 §). Tavoitteena on, että hankinnat voidaan toteuttaa taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet huomioon ottaen ja tarkoituksen mukaisina kokonaisuuksina. (Karin-kanta & Lahtinen, 2017, 36.)

Kynnysarvot

Hankinnan kokonaisarvo määrittelee, onko kyseessä kansallisen kynnysarvon alittava hankinta, kansallisen kynnysarvon ylittävä hankinta vai EU-kynnysarvon ylittävä hankinta. Hankinnan arvosta riippuu, noudatetaanko konsernin omaa hankintaohjetta vai hankintalakia.

Taulukko 1. Kansalliset kynnysarvot 1.1.2020 ilman arvonlisäveroa ovat hankintalain 25 §

Hankinta	Euroa
Tavarat ja palvelut, suunnittelukilpailut	60 000
Rakennusurakat	150 000
Sosiaali- ja terveyspalvelut	400 000
Muut erityiset palvelut	300 000
Käyttöoikeussopimukset	500 000

Taulukko 2. EU-kynnysarvot 1.1.2020 alkaen ilman arvonlisäveroa ovat hankintalain 26 §

Hankinta	Euroa
Tavarat ja palvelut, suunnittelukilpailut	214 000
Rakennusurakat	5 350 000

Pilkkomiskielto

Hankintaa ei saa pilkkoa eriin. Sen arvoa ei myöskään saa laskea erilaisin menetelmin hankintalain säännösten soveltamisen välttämiseksi. Rakennusurakan yhteyteen ei saa

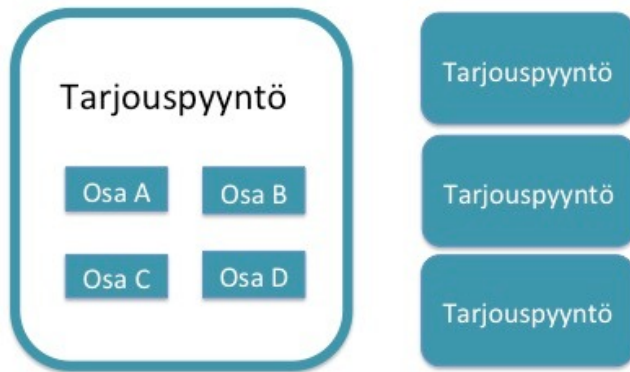
liittää tavarahankintaa tai palveluhankintaa eikä muutoinkaan yhdistellä hankintalain soveltamisen välttämiseksi. Kielto koskee kaikkia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia. Jos hankinnan jakaa osiin, tulee se perustua todellisiin taloudellisiin tai teknisiin seikkoihin, jotka tulee tarvittaessa pystyä näyttämään toteen. Lähtökohtana luonteva hankintakokonaisuuden määrittely tarkoittaa sitä, että samanaikaisesti kilpailutettavien samantyyppisten hankintojen katsotaan kuuluvan samaan kokonaisuuteen. Suunnitelmallista hankintatoimea on mm. ajanjaksollisesti kilpailutettavat hankintaerät kilpailutetaan kokonaisuuksina. Toisin sanoen samanlaista tavaraa sisältävää hankintaa ei ole lupa pilkkoa. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2016c.)

Hankinnan voi kuitenkin jakaa osiin esimerkiksi, jos jokaisen erän hankinta toteutetaan hankintalain menettelytapavaatimusten mukaisesti. Laaja hankinta voidaan jakaa osiin perusteltuna esimerkiksi taloudellisen tai teknisen riskin, kilpailuolosuhteiden huomioimisen kannalta. Osatarjousten mahdollisuutta kannattaa harkita yhteishankintojen yhteydessä, jotta tarjouskilpailuun osallistuisi paljon tarjoajia. Näin pienet ja keskisuuret yritykset saavat mahdollisuuden osallistua tarjouskilpailuun. Hankintalain 75 §:ssä on tästä säädetty tarkemmin ja jopa kannustetaan siihen. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, 75 §.)

4.2 Hankinnan jakaminen osiin

Hankintasopimus voidaan jakaa erillisiin osiin. Tällä parannetaan pienten ja keskisuurten yritysten asemaa julkisten hankintojen tarjoajina. Hankintalain mukaan hankinnan jakaminen osiin on sallittua ja se eroaa hankintalain 31 §:ssä tarkoitetusta hankintojen kielletystä pilkkomisesta. Pilkkomiskiellon vastainen menettely on silloin, kun yritetään kiertää hankintalakia esimerkiksi yhdistämällä kynnysarvon omaavia hankintojen keinotekoisesti toisiinsa tai laskemalla ennakoitua arvoa poikkeuksellisin menetelmin.

Hankintakokonaisuus voidaan jakaa osiin esimerkiksi niin, että eri osista voidaan suorittaa erillinen kilpailutus. Toinen vaihtoehto on, että samassa tarjouskilpailussa määritetään osatarjouksen osat mistä tarjoaja voi antaa oman osatarjouksen. Hankinnan jakaminen osiin niin, että tarjoajat pystyvät antamaan osatarjouksia ei vaikuta hankinnan ennakoituun arvoon, koska kaikki osatarjoukset otetaan huomioon ennakoitua arvoa laskettaessa. Yrittäjät toivovat, että hankintoja jaettaisiin enemmän osiin. Tämä mahdollistaisi useampien yritysten, varsinkin pienten ja keskisuurten toimijoiden osallistumiseen tarjouskilpailuihin. (Simola 2020.)

Kuvio 8. Hankinnan jakaminen osiin (vasemmalla) ja hankinnan pilkkominen (mukailtu Kontio ym. 2017, 79)

Hankinnan avoimuus

Tarjouspyynnössä tulee ilmoittaa voiko tarjouksen antaa yhdestä, useammasta tai kaikista osista. Hankintayksiköllä on oikeus rajoittaa niiden osien määrää, joihin sama tarjoaja voi tulla valituksi, jos tarjouksia saa antaa useammasta tai kaikista osista. Tarjouspyynnössä tulee ilmoittaa puolueettomat ja syrjimättömät säännöt mitä sovelletaan ratkaistaessa tarjoajan tarjouksen valinnassa. Tarjouspyynnössä on siis selkeästi etukäteen kerrottava, minkälaisista osista hankintakokonaisuus muodostuu ja minkälaisiin osiin tarjoaja voi jättää osatarjouksen.

Kaikissa hankintamenettelyissä voidaan tehdä jakaminen. Esimerkiksi hankittavien tuotteiden tai palveluiden jakaminen erilaisiin tuote- tai palveluryhmiin tai alueellisiin jakamisiin voidaan tehdä avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä, sekä neuvottelumenettelyssä, että puitejärjestelyiden osalta. Urakoiden jakaminen onnistuu vaikkapa osurakoiden avulla. Puitejärjestelyjen jakaminen voidaan suorittaa niin, että otetaan puitejärjestelyyn useampi toimittaja.

Hankinnan osien yhdistäminen

Samaan hankintasopimukseen voidaan myös yhdistää useampia tai kaikki osat. Tarjouspyynnössä on tällöin ilmoitettava mitkä osat tai osien ryhmät voi yhdistää. Näin pienet ja keskiuuret yritykset pääsevät julkisten hankintojen tarjoajiin. Etukäteen ilmoitetun menetelmän soveltamismahdollisuus antaa hankintayksikölle mahdollisuuden tehdä vertailevan arvion tietyn tarjoajan osayhdistelmää koskevan tarjouksen direktiivin mukaan vahvistetun

kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteitten osalta kuin yksittäisiä osia koskevat erilliset tarjoukset. Siinä tapauksessa voidaan tehdä sopimus yhdistämällä kyseiset osat tarjoajalle. Vertaileva arvio tulee tehdä määrittelemällä, mitkä tarjoukset täyttävät kunkin yksittäisen osan vahvistetut sopimuksen tekoperusteet sen jälkeen tulee vertailla jonkin tietyn tarjoajan tiettyä osayhdistelmää kokonaisuudessaan koskeviin tarjouksiin.

Ennakoidun arvon laskeminen

Hankintaan soveltuvien säännösten selvittäminen tehdään hankinnan arvon laskemisella. Tästä arvosta riippuu, mitkä hankintalain säännöt soveltuvat hankintaan vai onko kyseessä pienhankinta, johon hankintalain säännökset eivät sovellu lainkaan. Ennakoidun arvon laskennan perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Arvon laskennassa on huomioon otettava mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat ja optio- ja pidennysehdot, jotka sisältyvät hankintasopimukseen. Huomioon tulee ottaa myös tarjoajille maksettavat palkkiot tai maksut. Hankintayksikön tehtävä on asianmukaisesti ja mahdollisimman tarkasti selvittää hankinnan arvioitu arvo. Väärin lasketun arvon ja toteutuneiden tarjousten hintojen ylittäessä merkittävästi ennakoidun arvon ja kynnysarvon ylittyessä on hankinnasta julkaistava uusi ilmoitus. (Asianajotoimisto Legistum Oy 2020.)

Kun hankintaa toteutetaan erillisinä osina samaan aikaan, kaikkien osien ennakoitu arvo otetaan huomioon hankintasopimuksen ennakoitua kokonaisarvo laskiessa. Osien yhteenlasketun arvon ollessa vähintään kansallisen kynnysarvon tai EU-kynnysarvon suuruinen, tulee jokaisessa osan hankinnassa noudattaa kyseisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevia säännöksiä. Tavara- ja palveluhankintoihin sisältyviin osiin, kun ennakoitu arvo on pienempi kuin 80 000 euroa, sekä rakennusurakoiden sisältyviin osiin, joiden ennakoitu arvo on alle 1 miljoona euroa, ei sovelleta hankintalakia, jos näiden osien yhteenlaskettu arvo on enintään 20 % kaikkien osien yhteisarvosta. Jos ennakoitu arvo osasta on vähintään kansallisen kynnysarvon suuruinen, tähän hankintaan tulee kuitenkin soveltaa hankintalakia. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2016a)

Joidenkin palveluhankintojen ennakoidun arvon laskemisessa on perusteena käytettävä maksettavia maksuja ja muita korvauksia, esimerkiksi vakuutuspalveluiden ollessa kyseessä. Pankki- ja rahoituspalveluiden laskemisperusteena tulee käyttää maksettavia maksuja, korkoja ja muita korvauksia. Suunnittelua oleva palveluhankinta käytetään maksettavia maksuja, palkkioita ja muita korvauksia laskettavan arvon perusteena. Tavara-hankintojen sopimuskauden leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkimisen ennakoidun arvon laskennan perusteena käytetään määräaikaisen enintään 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen ennakoitua voimassaoloaika. Kokonaisarvoa arvioituna jäännösarvo

mukaan lukien käytetään yli 12 kuukautta voimassa olevan määräaikaisen sopimuksen perusteena. Sopimus on voimassa toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan, käytetään ennakoitua kuukausiarvoa kerrottuna 48 luvulla. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2016a.)

Tavara- ja palveluhankinnan toistuessa säännöllisesti tai määräajoin uudistettavien sopimusten ennakoitu arvo lasketaan viimeksi kuluneen 12 kuukauden tai viimeksi kuluneen talousarviokauden aikana peräkkäin tehtyjen vastaavien hankintojen yhteisarvoa seuraavan 12 kuukauden aikana tapahtuneiden muutosten määrissä tai arvoissa huomioon ottamalla. Sopimus voidaan tehdä vuodeksi kerrallaan esimerkiksi logistiikkaan, riskiin, rahoitukseen tai vastaaviin perustuviin syihin. Hankintoja ei voi pilkkoa vain siitä syystä, että vältetään hankintalain soveltaminen. Ilman kokonaishintaa olevien palveluhankintojen ennakoitun arvon laskemisen perusteena on käytettävä määräaikaisissa enintään 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa voimassaolon aikaista ennakoitua kokonaisarvoa. Kuukausiarvo kerrottuna luvulla 48 käytetään toistaiseksi voimassa olevissa tai yli 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa. Puitejärjestelyjen ja dynaamisten hankintajärjestelmien ennakoitun arvon laskemisessa tulee käyttää niiden keston ajaksi suunniteltujen hankintasopimusten ennakoitua kokonaisarvoa. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2016a.)

Käyttöoikeussopimusten ennakoitun arvon laskemisessa tulee käyttää hankintayksikön arvioimaa sopimuksensaajan sopimuksen voimassaoloaikana tuottamaa liikevaihtoa ilman arvonlisäveroa. Liikevaihto otetaan huomioon vain siltä osin kuin se on vastikkeena sopimuksen kohteena olevasta urakasta tai palvelusta taikka näihin liittyvistä tavaroista. Arvion tulee perustua käyttöoikeussopimuksen ilmoittamisajankohtaan tai muuhun hankintamenettelyn alkamishetkeen. Jos käyttöoikeussopimuksen arvo on yli 20 % ennakoitua arvoa suurempi sopimuksen tekohetkellä, on kynnyсарvon ylittymistä arvioitava sopimuksen tekohetken arvon perusteella.

Jos suunniteltu rakennusurakka tai palvelu johtaa siihen, että käyttöoikeussopimuksia tehdään erillisinä osina, on ennakoitua arvoa laskettaessa otettava huomioon kaikkien näiden osien ennakoitu kokonaisarvo. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään 500 000 euroa, hankintalakia sovelletaan kuhunkin osaan. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2016a.)

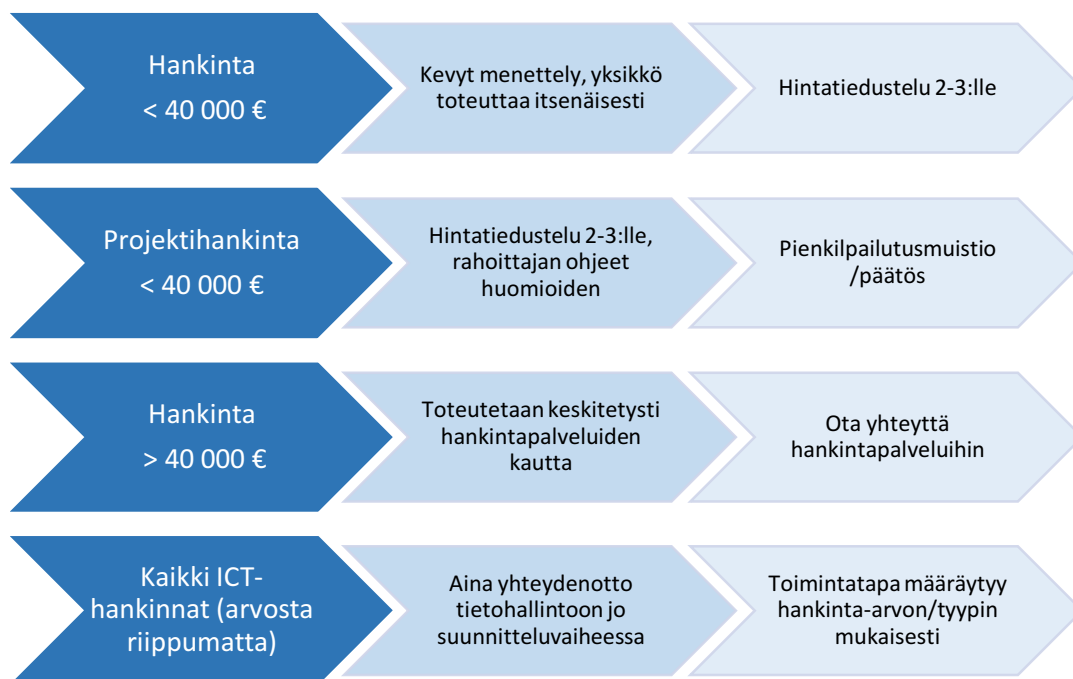
Käyttöoikeussopimuksen ennakoitu arvo on laskettava hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa mainitulla menetelmällä. Tässä arvon laskennassa on otettava huomioon seuraavia kohtia:

- mahdollisen option arvo ja käyttöoikeussopimuksen keston pidentäminen;

- tulot muista kuin hankintayksikön rakennusurakoiden tai palvelujen käyttäjien maksamista maksuista, sakoista;
- hankintayksikön tai muun viranomaisen käyttöoikeussopimuksen suorittamat maksut tai muita taloudellista hyötyä tuottavia toimenpiteitä;
- kolmansien osapuolten antamat avustukset tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet;
- käyttöoikeussopimukseen kuuluvien omaisuuserien myynnistä saadut tulot;
- hankintayksikön toimittamat tavarat tai palvelut niin, että ne ovat tarpeellisia urakan tai palvelun suorittamiseksi;
- tarjoajille mahdollisesti suoritettavat palkkiot tai muut maksut.

(Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2016a.)

4.3 Hankintaprosessi lyhyesti esimerkin avulla

Kuvio 9. Esimerkki LUT-korkeakoulut konsernin hankintamenettelystä ja hankintaprosesseista (LUT University 2020)

Alle 40 000 euron hankinnat toteutetaan niin sanotulla kevyellä menettelyllä. Kevyt menettely tarkoittaa hintatiedustelujen lähettämistä muutamalle toimittajalle sähköpostin välityksellä. Tämän menettelyn yksikkö voi toteuttaa itsenäisesti ilman hankintapalveluita. Saatujen vastausten perusteella valitaan edullisin toimittaja.

Yli 40 000 euron hankinnat toteutetaan keskitetysti hankintapalveluiden kautta Cloudia sähköisessä kilpailutusjärjestelmässä. Pienemmät hankinnat, jotka ovat vaativampia palveluhankintoja, voidaan kilpailuttaa Clodian avulla hankintayksikön avustaessa tässä. Kaikki suoramarkinnat arvosta riippumatta toteutetaan myös keskitetysti hankintapalveluiden kautta. Kaikki LUT-korkeakouluissa tehtävät ICT-hankinnat arvosta riippumatta edellyttävät yhteydenottoa tietohallintoyksikköön jo hankinnan suunnitteluvaiheessa. Toimintatapa määräytyy hankinta-arvon ja -tyypin mukaisesti.

5 SÄHKÖINEN KILPAILUTUS CLOUDIAN AVULLA

Yritykset tarvitsevat tavaroita ja palveluita pystyäkseen toimimaan. On arvioitu, että yritykset käyttävät 50–70 % budjetista tavaroiden tai palveluiden hankintaan. Edelleen näitä hankintoja hoidetaan kynää ja paperia tai Excel-taulukoita käyttäen.

Cloudian verkkosivuilla on selitetty sähköisen kilpailutuksen tarkoittavan siirtymistä manuaalisesta kilpailutustavasta digitaaliseen kilpailutusympäristöön. Sähköisen kilpailutuksen ansioista yritys voi olla yhteydessä toimittajiin, karsia ehdokkaita ja koota esivalintaluettelon sijainnista ja aikavyöhykkeestä riippumattomasti. Sähköisen kilpailutuksen hyötyinä on ostoprosessien yksinkertaistaminen, tämä nopeuttaa kauppoja ja vähentää kustannuksia. Sähköinen kilpailutus auttaa hallitsemaan toimittajasuhteita, vähentää ohioistamista. Sähköisen kilpailutuksen myötä asiakirjoja syntyy vähemmän. Sähköisessä kilpailutuksessa ratkaisut ovat hankinnan elinkaaren ajan suunnittelussa, hallinnassa, ohjaamisessa sekä seurannassa. Sähköinen kilpailutus auttaa seuraamaan hankinnan etenemistä sekä tieto säilyy analysoitavana ja käytettävänä esimerkiksi apuna muissa kilpailutuksissa.

Liiketoiminnan hyödyt sähköisessä kilpailutuksessa ovat koko organisaation hankintapahtumien hallinta, kustannusten pieneminen, kun päällekkäiset kulut jäävät pois ja esimerkiksi paperi- ja tulostuskustannukset vähenevät. Läpinäkyvyyden lisääntyminen, mallipohjia käyttämällä voidaan helpottaa hallinnollista työtä. Ajanhallinta paranee, tehtävien teko nopeutuu. Riskit pienenevät, kun sähköinen kilpailutus helpottaa raporttien kirjoittamista ja analysointia, nämä luovat auditointiketjun viranomaisvaatimusten noudattamiseen. Koko yrityksen hankintasäännöt tulevat kaikille yhteiseksi ja ostotavat yhtenäistyvät. Virheet vähenevät sähköisessä järjestelmässä mallien avulla.

Sähköisen kilpailutuksen käyttöönotto on helppoa. Tarvitaan vain selain ja internetyhteys. Kaikki muu toimii pilvipalvelussa. (Cloudia 2020g.)

5.1 Cloudia-kilpailutusjärjestelmän yleinen esittely

Cloudia Oy on suomalainen yksityisessä omistuksessa oleva ohjelmistojen suunnittelu- ja valmistusyritys, jonka liikevaihto vuonna 2018 oli 7 miljoonaa euroa. Se työllisti 60 henkilöä. Cloudian tavoitteena on laajentuminen kansainvälisille markkinoille esimerkiksi Pohjoismaihin ja Keski-Eurooppaan. Cloudian nettisivuilla kerrotaan, että heillä on asiakkaina tuhansia erikokoisia organisaatioita Suomessa ja muualla Euroopassa sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta. Heidän palveluillaan on yli 210 000 käyttäjää, ja sitä kautta on tehty yli 40 000 kilpailutusta. Hankintojen arvo heidän verkostossansa on yli 20 miljardia euroa vuodessa. (Cloudia. 2020a.)

Cloudia Kilpailutus on selainkäyttöinen julkisille hankintayksiköille tarkoitettu sähköinen kilpailutusjärjestelmä. Se toimii pilvipalveluna. Cloudian avulla voidaan hoitaa koko kilpailutus alusta loppuun tarjouspyynnöstä hankintasopimukseen saakka. Palvelu on suunniteltu yhteistyössä hankinta-alan ammattilaisten kanssa ja noudattaa hankintalakia ja hankinta-alan yleisiä käytäntöjä. Järjestelmän tarkoituksena on helpottaa hankintayksikön työtä ja vähentää rutiineja sekä virhemahdollisuuksia. Cloudian avulla myös tarjoajien on helpompaa tarjota tuotteita ja palveluita täsmällisemmin ja tarjousten laatu paranee. Toimittajat voivat jättää tarjouksia Tarjouspalvelu.fi -portaalin kautta. Cloudia Kilpailutukseen on asennettu rakenteinen ESPD, tämän avulla hankintayksikkö voi tarjouspyynnön laadinnan yhteydessä määritellä tarjoajilta kysyttäviä vapaaehtoisia ESPD-kysymyksiä.

Cloudia Kilpailutuksesta saa kokonaiskuvan kaikista hankinnoista ja niihin liittyvistä asiakirjoista. Hankintaorganisaatio pystyy seuraamaan koko prosessia ohjelmasta ja riskit kilpailutuksen virheellisyydestä pienenee. Resurssien käyttö tehostuu mm. Päällekkäisyyksien vähenemisellä. Ohjelma ohjaa tarjouspyynnön tekemisessä ja tämä helpottaa ja nopeuttaa työtä. Ohjelma seuraa reaaliaikaisesti kilpailutusta ja vertailee tarjouksia. Virheiden määrä vähenee ja rutiinityöt myös.

Pilvipalvelu soveltuu kaikenlaisille kilpailutuksille, ja sitä voidaan käyttää missä ja milloin tahansa. Myös käyttöönotto on nopeaa ja vaivatonta. Palvelu voidaan liittää Cloudia Sopimukseen tai muihin prosesseihin, kuten taloudenseurantaan, toiminnanohjaukseen tai asiakirjahallintaan. (Cloudia. 2020g.)

Cloudia sopii tavara- ja palveluhankintojen kilpailuttamiseen. Cloudiassa on kaikki hankintamenettelyt: kansalliset- ja EU-hankinnat sekä pienhankinnat. Cloudia on integroitu HILMA-ilmoituskanavaan. Tarjoajat voivat jättää helposti ja turvallisesti tarjouksia Tarjouspalvelu.fi -toimittajaportaalin kautta.

Cloudia ja Hansel Oy ovat tehneet sopimuksen puitejärjestelyistä koskien sähköistä kilpailutusjärjestelmää. Sopimus on voimassa vuodesta 2015 vuoteen 2023. Puitejärjestely tukee hankintaorganisaatioita kilpailutusprosessien yhtenäistämällä ja automatisoinnilla. Cloudia toimii valtion yhteishankintayksikön Hanselin sähköisen kilpailuttamisjärjestelmän puitesopimustoimittajana. Näin valtion organisaatiot ja julkisen hankintalain piirissä olevat voivat liittyä puitejärjestelyyn ja hankkia sen jälkeen tuotteita ja palveluita ilman erillistä julkista kilpailuttamista. Tämä nopeuttaa ja helpottaa hankintaprosessia, säästää resursseja ja hankintojen lainmukaisuus taataan.

Ohjelma on helppokäyttöinen ja selkeä. Cloudia on tehty niin, että se ohjaa koko ajan tarjoajaa eteenpäin. Tarjous on helpompi tehdä ja virhemahdollisuus pienenee. Ohjelma toimii pilvipalveluna, joten käyttöönotto on nopeaa ja organisaation ei tarvitse tehdä teknisiä

investointeja. Ohjelma on integroitavissa nykyisiin ja tuleviin järjestelmiin. Cloudiasta löytyy myös sähköinen huutokauppa, sopimukset, reklamaatiot, kaikki samasta järjestelmäkokonaisuudesta. Erikseen tilattava lisätoiminallisuus on sähköinen allekirjoitus. Allekirjoituksen ansiosta sähköisesti tehdyistä sopimuksista tulee laillisesti sitovia. Tämä helpottaa hankintaprosessia ja paperitonta toimintaa. Silti tietoturva säilyy. Jos sähköisen allekirjoituksen ottaa käyttöön, tulee tarjouspyyntö, avauspöytäkirja ja hankintapäätös aina allekirjoittaa sähköisesti.

Järjestelmästä löytyy myös ohjevideoita YouTubesta sekä tukiportaalista saa apua. Clouidian Helpdesk vastaa pääkäyttäjien ongelmatilanteisiin. PTC:ltä saa pohjat Clouidian järjestelmään, joita sitten muokataan oman tarpeen mukaan. Cloudia sisältää HILMA -integraation.

Ohjelman käyttöön koulutetaan pääkäyttäjä/pääkäyttäjät, joita voi olla maksimissaan 10 henkilöä (lisäkoulutuksella voi olla enemmän). Pääkäyttäjillä voi olla erilaisia rooleja, esimerkiksi: vastataanko keskitetysti lausekirjaston teksteistä. Yksi pääkäyttäjä voi vastata tarjouspyyntöjen mallipohjien laatimisesta järjestelmään, toinen käyttäjähallinnasta. Lisäksi voi olla niin kutsuttuja loppukäyttäjiä, esimerkiksi substanssin edustaja.

5.2 Kilpailutusprosessi

Kilpailutusprosessi on yksinkertainen. Määritetään hankinnan kohteen kriteerit ja pisteytys. Näiden huolellinen suunnittelu on kuitenkin tärkeää. Hankintayksikkö määrittää hankinnan kohteen, kohteelle asetetut kriteerit ja muut tarjoajalta mahdollisesti pyydettävät tiedot. Määritetään tietojen pakollisuus, minimi- ja maksimi-arvot, ja pisteytyksen periaatteet. Kriteerivaatimukset on hyvä tehdä selkeiksi ja ajatella tarjoajan näkökulmaa. Kriteerit ja pisteytys näkyvät vertailutaulukossa. Hankinnan kohteen voi myös ladata lomakkeelle Excelistä. Hankinnan kriteereiden ja pisteytyksen määrittelyllä on lukuisia etuja. Hankintayksikön työmäärä vähenee ja virhemahdollisuudet pienenevät, kun tarjoaja täyttää Tarjouspalvelu.fi -portaalissa määriteltyjen kriteereiden perusteella tehdyn lomakkeen. Hankintayksiköltä jää manuaalinen vertailutaulukon tekovaihe kokonaan pois määriteltyjen kriteereiden ja tarjoajan vastausten perusteella muodostuvan automaattisen vertailutaulukon myötä.

Esimerkkejä määriteltävistä kriteereistä:

- Pyydettäviä tietoja
- Vaatimuksia, joita kohteelle asetetaan

- Valintaperusteeseen vaikuttavia tekijöitä
- Tiedoksi annettavia asioita
- Väliotsikoita.

Kriteerityyppi määrittää, millaista tietoa tarjoaja pystyy syöttämään kyseessä olevaan kohtaan täyttäessään sähköistä tarjouslomaketta. Kriteerivaatimusten tulee olla selkeitä, jotta tarjoaja pystyy jättämään asianmukaisen tarjouksen. Kriteereitä määritettäessä on tärkeää miettiä seuraavia vaatimuksia mm. hinnan kysyntä, halutaanko yksikköhinta, kokonais-hinta, hintakaava, hintaliite vai onko tuote optiotuote. Soveltuvuusvaatimuksessa on hyvä käyttää, jos mahdollista selkeää vaatimusta kyllä/ei, tämä vastaus on vähiten virheellistä tietoa tuottavaa.

Kriteerille pystytään asettamaan pakottavia vaatimuksia, tällöin tarjoajan on syötettävä tieto tai vastattava tietyllä tavalla, jotta tarjouspyynnölle asetetut minimivaatimukset täyttyvät. Tätä tehdessä on hyvä käyttää järjestelmän toiminnallisuuksia esimerkiksi toimittajan lomakkeen esikatselua.

Ohjelmassa valitaan kriteerityypit, joilla tarjouspyynnön tekemisessä edetään:

- Numeerinen, tarjoaja syöttää numeerista tietoa. Tässä kohdassa voi määritellä minimi- ja/tai maksimiarvot. Määrityksenä voi olla myös esim. Kg, kpl, h, pv.
- Kohtaan voi laittaa vaatimuksen pakollisuudesta “syöttö vaaditaan”.
- Ladattava, tarjoaja lataa tiedoston. Tiedoston lataaminen voidaan laittaa pakolliseksi kohdasta “lataus vaaditaan”.
- Kyllä/ei, tarjoaja vastaa vain kyllä tai ei. Kyllä-vastaus on mahdollista asettaa pakolliseksi kohdasta “kyllä vaaditaan”.
- Teksti, tarjoaja voi syöttää tähän vapaata tekstiä. Teksti-kriteeri on mahdollista asettaa pakolliseksi kohdasta “syöttö vaaditaan”.
- Tiedoksi, tähän kirjoitetaan tekstiä tiedoksi tarjoajalle. Ei pyydetä vastausta.
- Valikko, pudotusvalikosta toimittaja voi valita yhden vaihtoehdon. Tämä on myös mahdollista laittaa pakolliseksi kohdasta “valinta vaaditaan”. Valikon kriteereitä voi lisätä klikkaamalla “muokkaa valikkorivejä”.
- Monivalintavalikko, toimittaja voi valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Tässä voidaan laittaa pakolliseksi “valinta vaaditaan”-kohdasta
- Hinta, tarjoaja vastaa ei tai kyllä. Ei-vastaus on mahdollista asettaa pakolliseksi.
- Hintaliite, jos hintaliite kriteeriä käytetään. Tarjoajan tulee syöttää hinta ja hintaliite, jotta tarjouksen pystyy lähettämään. Yhteen kohteeseen voi tehdä vain yhden hintaliitteen.

Kriteereitä voidaan pisteyttää. Pisteet syötetään maksimipiste-kenttään, jonka jälkeen pisteiden laskentatapa-valikosta valitaan, miten pisteet lasketaan. (Cloudia. 2020d.)

5.3 Yhteinen eurooppalainen asiakirja ESPD

Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuus EU-hankinnoissa tarkistetaan ESPD-asiakirjalla. ESPD integroituna Cloudia Kilpailutuksessa on mahdollista ESPD kysymysten esittäminen sekä tarjoajien vastausten hallinnointi.

Yhteisellä eurooppalaisella hankinta-asiakirjalla tarkoitetaan vakiomuotoista asiakirjaa, josta käytetään myös nimitystä ESPD (European Single Procurement Document) tai YEHA (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2019b.)

Kuvio 10. ESPD prosessikuvaus

Asiakirja toimii osoituksena soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä koko Euroopan unionin ja ETA-maiden alueella. Lomake perustuu komission tammikuussa 2016 antamaan suoraan sovellettavaan asetukseen. Asetus on tullut voimaan 18.4.2016. Lomaketta voi käyttää vain sähköisillä menetelmillä jäsenmaiden järjestelmien sisäänrakennetuilla ESPD-palveluilla. Cloudiassa tämä datamalli on.

Hankintayksikön on vaadittava käytettäväksi yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa hankintamenettelyn aikana alustavana näyttönä siitä, että poissulkemisperusteet eivät rasita ehdokasta tai tarjoajaa sekä siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset. Kyseessä onkin nimensä mukaisesti hankintayksikön

esitäyttämä vakiomuotoinen lomake, jolla tarjoajat vakuuttavat hankintayksikölle poissulkemisperusteiden olevan osaltaan kunnossa ja että tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat vaatimukset tarjoajan soveltuvuudelle. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2019b.)

Tarjouksen antajan kelpoisuuden todennettavuuden 4 vaihetta.

1. Tarjoajaa koskevat tiedot: kysymykset kaikille tarjouspyynnöille pakotettuna, kun käytetään rakenteista ESPD:tä. Jatkokysymykset avautuvat tarjoajan vastausten mukaan. Tähän täytetään yhteystiedot sekä yksilöintitiedot. Tarvittaessa tässä ilmoitetaan käyttäkö tarjoaja alihankkijoita, joihin viitataan hankintayksikön vaatimusten täyttymiskysymyksissä.
2. Poissulkemisperusteet: osa kysymyksistä on pakotettuja ja osa voidaan valita rastittamalla lisää valinta ruutuun/poistaa valinta ruudusta täpällä. Myös tässä avautuu jatkokysymyksiä sen mukaan mitä vastataan. Tarjoaja vakuuttaa onko se itse tai sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai henkilö, jolla on siinä päätös-, edustus- tai valvontavaltaa, tuomittu lainvoimaisella tuomiolla jostain listatuista rikoksista. Osassa tarjoaja vakuuttaa myös, ettei se ole rikkonut verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksamiseen liittyviä velvoitteitaan.
3. Valintaperusteet: voidaan itse valita lisäämällä tai poistamalla täppä. Jatkokysymykset avautuvat vastausten mukaan. Valintaperusteilla tarkoitetaan soveltuvuusvaatimuksia ja niiden täyttymistä. Näitä ovat mm. rekisteritiedot, tarjoajan taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne, tekninen ja ammatillinen pätevyys sekä laadunvarmistusjärjestelmät ja ympäristöasioiden hallintaa koskevat standardit.
4. Loppulausumat: kysymykset ovat pakotettuna kaikille tarjouspyynnöille, joissa rakenteista ESPD:tä käytetään. Tämä on vakuutus, että kysymyksiin on vastattu asianmukaisesti ja oikein. (Cloudia. 2020c.)

ESPD-lomakkeen täyttäminen. Poissulkeminen ja soveltuvuus. Lomake on alustava vakuutus siitä, että tarjoajaa ei rasita pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkemisperuste ja, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat muut soveltuvuusvaatimukset. Tarjoaja vastaa lomakkeelle syötettävien tietojen täyttämisestä ja niiden oikeellisuudesta. (Euroopan komissio 2020.)

5.4 Viranomaistietojen tarkastus

Cloudia Kilpailutukseen integroidun ESPD lomakkeen myötä voi suorittaa viranomaistietojen tarkastuksen. Viranomaistietojen tarkastamisen voi aloittaa Cloudia Kilpailutuksessa

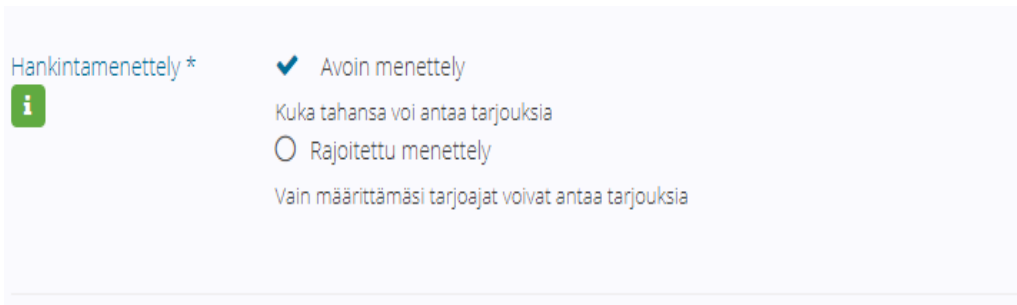
tarjoajan ja sen ilmoittamien alihankkijoiden sekä ryhmittymän jäsenten tarjousten tietojen tarkastusvaiheessa, kun tarjousten avauspöytäkirjat on muodostettu. Tämä edellyttää, että tarjoaja on ilmoittanut ESPD-lomakkeella suomalaisen ALV-tunnuksen. Viranomais-tietojen haku toimii EU-kynnysarvon ylittävässä kilpailutuksessa, missä on käytetty ESPD:tä ja tarjoaja antaa suomalaisen ALV-tunnuksen tai y-tunnuksen ESPD:ssä. Tämä ei vaadi tarjoajalta mitään erityistä vaan hankintayksikkö käynnistää haun viranomaistie-doista tarjousten avaamisen yhteydessä. Toiminto on maksuton. Tässä tulee muistaa, että tietojen tarkastuksessa voi kestää 24 tuntia. Tietojen manuaalinen tarkastaminen voidaan suorittaa vasta, kun tiedot on haettu. Mikäli tarjoajan tietoja ei voida hakea viranomaisre-kistereistä (esim. y-tunnus puuttuu tai kyseessä on ulkomaalainen tarjoaja), voidaan ky-seisten yritysten tiedot tarkastaa manuaalisesti.

Viranomaistietojen tarkastuksen tietosisältö kattaa Kaupparekisterin tiedot, verovelat, so-siaaliturvamaksujen maksamiset, ulosottoasiat, Tullin kantamat maksut, konkurssi- ja yri-tyssaneeraustiedot, yrityshenkilöt ja henkilöiden kytkennät, tilinpäätös ja tasetiedot, työ-eläke-, työttömyys- ja tapaturmavakuuttamisen tiedot. Rikosrekisteriotteita ei saa järjestel-mään. Järjestelmän kautta voidaan kuitenkin lähettää voittaneelle tarjoajalle pyyntö toimit-taa rikosrekisteriotteet. (Cloudia. 2020I.)

Kuva 1. Viranomaistietojen haku Cloudia Kilpailutus -ohjelmassa (Cloudia 2020I)

5.5 Tarjouspyynnön perustaminen

Tarjouspyyntö on helppo perustaa ohjelmaan. Ensin valitaan menettely, millä hankinta suoritetaan. Valittavina on kokonaishankinta, avoinmenettely tai rajoitettu menettely.

Kuva 2. Valitaan hankintamenettelyn muoto tarjouspyynnössä

Ohjelma itse ohjaa tarjouspyynnön tekoa koko ajan eteenpäin. Ensin tulee hankintayksikön perustiedot, sen jälkeen hankinnan perustiedot, jossa nimetään hankinta tai hankinnat, jos useampia kohteita samalla tarjouspyynnöllä. Hankinnasta tehdään kuvaus minkälaista tavaraa tai palvelua ollaan hankkimassa. Toimitusaika, toimitusehdot, toimitusosoite.

Tarjouspyynnön soveltuvuusvaatimukset sekä hankinnan kohteet

Cloudia Kilpailutuksessa hankinnan kohteita ovat kilpailutettavat asiat. Kaikki mitä kilpailutetaan, eli tavara, palvelu tai urakkahankinta lisätään järjestelmään hankinnan kohteina. Nämä kohteet luodaan vaihtoehtoisesti:

- Ryhmiin, silloin kun hankintaa ei ole jaettu osiin. Tarjouspyynnön “Hankinnan kohteen kriteerit” -osioon luodaan ryhmä ja sen alle listataan hankinnan kohteet. Ryhmälle luodaan nimi, hinnan kysyntä, joka voi olla oletusvalinta osa-alueelle tai voidaan muodostaa kerralla koko ryhmälle. Lisätään kohteet ja niiden kriteerit.
- Osiin, kun hankinta jaetaan osiin. Tarjouspyynnön “Hankinnan kohteen kriteerit” -osioon luodaan osa-alue ja sen alle listataan hankinnan kohteet. Annetaan osa-alueelle nimi, hinnan kysyntä, lisätään kohteet ja niiden kriteerit. (Cloudia. 2020g.)

Tarjouspyynnön viimeistely ja julkaiseminen

Tarjouspyynnön ollessa valmis kannattaa vielä esikatsella tarjouspyyntö. Ilmoituksen tietoja voidaan katsoa Esikatselu ja julkaisu –osiossa. Osion tiedot avautuvat tarkasteltavaksi klikkaamalla osion nimeä. Vihreä merkki ilmaisee, että kaikki osion pakolliset tiedot ovat syötetty. Mikäli tietoja puuttuu, lukee “pakollisia tietoja puuttuu” ja klikkaamalla punaista “pakollinen tieto” -tekstiä voi siirtyä kohtaan, johon puuttuva tieto tulee syöttää. Myös HILMA-ilmoituksen näkee esikatselunäkymässä, tämä vaatii tietenkin, että organisaatiolla on HILMA-integraatio ja se on aktivoitu. Esikatselu Poissulkeminen ja soveltuvuus ESPD-pdf. Tarjouspyynnön voi tarvittaessa tallentaa pdf-muodossa. Esikatselu-toimintoa voidaan käyttää, kun tarjouspyyntö pitää lähettää jollekin toiselle tarkastettavaksi

ja/tai kommentoitavaksi. Tällä toiminnolla lähetettäessä tarjouspyyntö ja sen liitteet sekä linkit menevät vastaanottajalle sähköpostin liitteenä. Kommentteja pyydettyäessä saa vastaanottaja sähköpostin, jossa on linkki kommentointiliittymään.

Tarjouspyynnön ollessa valmis julkaistavaksi valitaan julkaisukohteet, joita ovat: Tarjouspalvelu.fi -portaali missä ilmoitus julkaistaan, HILMA-integraation kautta <https://www.hankintailmoitukset.fi/> sivustolla, tätä ei tehdä alle kynnyksarvon hankintailmoituksiin, kevennettyihin eikä pienhankintoihin. Sähköpostitse lähetettäessä syötä sähköpostiosoitteet al-lekkain. Tarjoajarekisteristä voidaan valita ne sähköpostiosoitteet (yritykset), jotka ovat rekisteröityneet Pienhankintapalveluun tai Tarjouspalvelu.fi -portaaliin. Sähköpostissa vastaanottajalle menee tieto mistä tarjouskilpailusta on kyse ja linkki Tarjouspalvelu.fi toimittaja-portaaliin.

Julkaisun jälkeen avautuu vahvistus julkaisusta ja tämä tulee myös julkaisseelle henkilölle sähköpostiin. Mikäli ilmoitus julkaistaan HILMAssa, tunnistenumero näkyy vahvistussivulla ja sähköpostissa. Kaikki EU-ilmoitukset käsitellään HILMAssa käsin. Tämän jälkeen ne lähetetään eteenpäin TED:iin. Tenders Electronic Daily on EU:n virallisen lehden täydennyssosan verkkoversio, jossa julkaistaan eurooppalaisia julkisia hankintoja koskevia ilmoituksia. TED:ssä tarkastus voi kestää 48 tuntia. HILMA:ssa julkaisun jälkeen ilmoitus asetetaan Tarjouspalveluun näkyviin. Jälkikäteen voidaan lähettää ilmoitus halutuille vastaanottajille erillisellä toiminnolla. (Cloudia 2020j.)

Tarjousportaalin läpikäynti tarjoajana

Yritykset voivat rekisteröityä Tarjousportaaliin. Cloudian asiakkaiden kaikki tarjouspyynnöt löytyvät sieltä. Yritys voi vastata saman palvelun kautta tarjouspyyntöön. Rekisteröitynyt yritys on mukana Cloudian toimittajatietokannassa. Sieltä Cloudian asiakkaat voivat muodostaa itselleen toimittajarekisterin ja määrittää suoraan toimittajiltaan vaatimat tiedot. Tarjoaminen on maksutonta, mutta vaatii rekisteröitymisen. (Cloudia 2020h.)

Tarjouskilpailun hallintatoimet

Tarjouspalvelu-portaalin kautta tarjoajat osallistuvat kilpailutukseen ja tekevät tarjouksensa vastaamalla sähköisiin kyselylomakkeisiin. Hankintayksikkö pystyy seuraamaan omasta portaalistaan ilmoitukseen tutustumisia ja kommunikoimaan tarjoajien kanssa. Tarjoajat voivat esittää kysymyksiä voimassa olevaan kilpailutukseen liittyen. Lisätietokysymyksiä voi esittää hankintailmoituksen määräaikaan saakka. Vastaukset lähetetään au-

tomaattisesti kaikille tarjouspyyntöön tutustuneille. Omien työkalujen kautta tapahtuu mahdolliset keskeytystoimenpiteet tai korjattavat asiat julkaistuun ilmoitukseen. (Cloudia 2020g.)

Tarjousten avaus ja vertailu, liikesalaisuustiedot

Avauspöytäkirja tarjouksista muodostuu automaattisesti. Myös vertailutaulukko muodostuu automaattisesti. Tarjousten jättämisen määräajan umpeuduttua tarjoukset saapuvat järjestelmään sähköisesti. Tämän jälkeen voidaan tarjoukset avata, tarkastaa ja vertailla. Avauspöytäkirja muodostuu pdf-muotoiseksi. Tarjoukset -osio muodostaa automaattisesti vertailutaulukon tarjouksista, jotka ovat valittu vertailuun. Vertailunäkymässä muokataan tarvittaessa pisteytyksiä, tarkastetaan liikesalaisuustiedot sekä valitaan voittava tarjoaja. Tarjoajan ehdottamia liikesalaisuustietoja käsitellään vertailutaulukon muokkausnäky-
mässä. Vertailutaulukkoraporteissa, joissa liikesalaisuustiedot ovat piilotettuina, liikesalaisuudeksi määritellyt kriteerit eivät näy. Tarjoajan ehdottamat liikesalaisuudet ovat oletuksena hyväksytyinä järjestelmässä. Näitä pystyy katselemaan ja muokkaamaan hankintapäätöksen tekemisen jälkeenkin. Vertailutaulukon kautta voi lähettää tarvittaessa täsmennysoyennön toimittajille. (Cloudia 2020g.)

Hankintapäätös muodostuu automaattisesti

Hankintapäätös muodostuu vertailutaulukon käsittelemisen ja toimittajavalinnan jälkeen. Tämän jälkeen se annetaan tiedoksi tarjoajille. Järjestelmän kautta on mahdollista luoda "hankintapäätösdokumentaatio". Hankintapäätös tehdään peruspohjaan tai hankintayksikön mallipohjan perusteella. Tiedoksiantoa varten voidaan järjestelmään tuoda toisessa ohjelmassa tehty päätös. Allekirjoitustapana on normaali tai sähköinen allekirjoitus. Sähköinen allekirjoittaminen on erikseen tilattava lisätoiminto.

Lähde: Cloudia 2020d.

Cloudia-kilpailutusjärjestelmässä on mahdollista hankkia myös Cloudia Sopimus osio. Julkiselle sektorille suunniteltu työkalu sopimusriskien hallintaan. Kaikkien sopimusten sopimusajan hallintaan soveltuva. Sopimusten seurantaan helpottava työkalu. Integroitu Kilpailutusratkaisuun, voidaan myös integroida muihin järjestelmiin.

Arkistointi Cloudia-kilpailutusjärjestelmässä

Tilintarkastajalle voi antaa tunnukset järjestelmään. Tilintarkastaja pääsee suoraan järjestelmästä katsomaan kilpailutuksen asiakirjoja.

Uusi hankintalaki mahdollistaa avoimemmin eri kokoisten yritysten osallistumisen kilpailutukseen. Uusien sähköisten kilpailutusjärjestelmien hankinta alkaa olla välttämätöntä, jotta toiminta saadaan hankintalain edellyttämälle tasolle tasapuolisuudessa ja syrjimättömässä kohtelussa tarjoavia yrityksiä kohtaan.

5.6 Käyttäjien haastattelu

Tietoperusta pohjautuu omaan kokemukseen ja yritysten kolmen hankintakoordinaattorin haastatteluihin, sekä lainsäädäntöön. Haastattelu nauhoitettiin litterointia varten. Haastatteluissa käytettiin teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelua. Tutkimukseen otettiin mukaan opinnäytetyön toisen tekijän oma näkemys ja kokemus julkisten hankintojen tekemisestä sähköisellä hankintajärjestelmällä. Haastattelut tehtiin Skype-ohjelmalla ja samalla haastattelu saatiin nauhoitettua. Saatu aineisto litteroitiin eli nauhoitettu puheaineisto kirjoitettiin puhtaaksi. Toinen opinnäytetyöntekijöistä on osallistunut myös Clodian koulutuksiin.

Haastateltavien mukaan tarjouspyynnön teko on helppoa Clodiolla, pitää edetä valikkorakenteella ja täyttää vaaditut kentät. Järjestelmä ei anna jatkaa eteenpäin, mikäli joku tieto puuttuu. Tarjouspyynnön ollessa valmis se tallennetaan ja julkaistaan. Tämän jälkeen sitä ei voi muuttaa ilman, että joutuu tekemään täydennysilmoituksen.

Haastattelua varten laadin etukäteen kysymyksiä, joihin haastateltavat saivat tutustua ennen haastattelua.

Kysyin käyttäjiltä, oliko ohjelmassa jotain minkä täyttäminen tuntui vaikealta tai turhalta.

Soveltuvuusvaatimusten teko koettiin alussa vaikeaksi, mutta Clodiolla on erittäin hyvät ohjeet, joten siitäkin selvittiin. Yksi vastaaja koki, että omien mallipohjien tekemisellä sai karsittua turhat ja kankeat asiat pois, mitä ei tarvita perustarjouspyynnössä.

Pyysin arvioimaan Clodian vahvuuksia ja heikkouksia.

Vahvuuksina todettiin, että kaikki hankinnat löytyvät saman osoitteen alta, myös pienkilpailutuspuoli. Erillinen testikanta ohjelmassa koettiin hyödyksi, kannassa pystyi ensin testaamaan tarjouspyynnön jopa testijulkaisuun saakka ja katsomaan, minkälainen tarjouspyynnöstä tulee. Testikannassa pystyy jopa antamaan testitarjouksia ja näin nähdään, että tarjouspyyntöön tehdyt osiot toimivat oikein.

Mitä parannuksia käyttäjät haluaisivat Cloudiaan?

Käyttäjät kaipasivat hakemistopuuta.

Kysyin myös mielipidettä sähköisestä kilpailutuksesta verrattuna vanhaan manuaaliseen tapaan tehdä kilpailutus.

Mielipiteet olivat pelkästään positiivisia. Haastatellut muun muassa kokivat, että ajan säästö oli huomattavaa. Käyttäjien kesken muodostui uusi sana asiakirjojen arkistoinnista "Clouidoidaan".

Koulutuksista kysyttäessä vastaukset olivat pelkkää positiivista. Yksittäiset koulutukset yrityksen sisällä ohjelmaa otettaessa käyttöön olivat parin päivän mittaisia, jos halusi tai tarvitsi, sai lisää koulutuspäiviä. Lisäksi on verkkokursseja, joihin voi osallistua. Näistä osa on maksuttomia. Osa kyselyyn vastaajista oli käynyt jatkokoulutuksia Clouidia sertifikaattiin saakka.

Haastattelun yhteenvedona voidaan todeta kaikkien olevan tyytyväisiä sähköisen kilpailutuksen järjestelmään. Joitakin pieniä toiveita ohjelman parantamiseksi nousi esiin käytön lisääntyessä ja taidon kasvaessa. Tyytyväisyys työn nopeutumiseen oli huomattavaa. Paperisen aineiston käsittelyn väheneminen oli kaikkien mielestä positiivista. Käyttäjät kokivat Clouidia kilpailutusohjelman loogiseksi ja positiivista oli sen Hilma-mukailevuus. Eniten vaikeutta tuotti luopua vanhoista tarjouspyyntöpohjamalleista, joihin on tottunut aikojen saatossa ja joita on käyttänyt vuosikaudet työssään. Nyt jälkeinpäin tarjouspyyntöjen tekeminen vanhalla mallilla ei tunnu mielekkäältä. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että puolen vuoden ohjelman käyttämisen jälkeen tietää miten saa parhaat hyödyt ohjelmasta. Haastatelluissa yrityksissä sopimushallintaosio ei ole käytössä, se hoidetaan toisella järjestelmällä.

6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuskysymyksemme oli, millaisia etuja sähköinen kilpailutusjärjestelmä tuo ja onko sähköinen kilpailutusjärjestelmä tehokkaampaa ja nopeampaa. Tutkimuskysymykseen saatiin vastaus paneutumalla Cloudian sähköisen kilpailutusjärjestelmän tarjouspyynnön tekemisen osioon sekä haastattelemalla käyttäjien kokemuksia. Tutkimuksessa pyrittiin saamaan perusteellinen kuva sähköisen tarjouspyynnön tekemisestä. Syvällisen tiedon saamiseksi valittiin kvalitatiivinen tutkimus. Ohjelman käyttäjiä haastattelemalla kerättiin aineistoa, josta saatiin tietoa ohjelman toiminnallisuudesta ja käyttäjäystävällisyydestä. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Tutkimuksessamme keskityimme käsittelemään sähköisen tarjouspyynnön suunnittelua ja tekemistä Cloudia-portaalin kautta. Näillä aineistoilla tutkimuksesta pyrittiin saamaan mahdollisimman luotettava ja laadukas. On kuitenkin huomioitava, että tulokset ovat haastateltavien henkilökohtaisia mielipiteitä, nämä saattavat luoda tutkimukseen tulkinnanvaraisuutta. Tutkimuksessa ei suoritettu perusteellisempaa perehtymistä sähköisen hankinnan muihin osioihin.

Hankintaa tehdessä alun riittävällä tiedonhankinnalla ja suunnittelulla saadaan tarjouspyyntö, joka takaa oikean ja onnistuneen tarjouksen. Tutkimus paljastaa yhteistyön tärkeyden kilpailutuksen toteuttajan, tilaajan ja toimittajien välillä. Tärkeä osuus on hankintayksikön tietämyksellä lainsäädännöstä ja hankintaosaamisella, tässä henkilöstön koulutus näyttelee tärkeää osaa. Hankinnoissa suunnittelu ja tarjouspyynnön onnistunut rakenne ovat taloudellisen hankinnan perusta, jolla luodaan organisaation hankinnan kulmakivi.

Cloudia Kilpailutusohjelman oman käyttäjäkokemuksen pohjalta, teoriaopintojen sekä muiden käyttäjien haastattelujen jälkeen yhteenvetona voidaan todeta, että sähköinen kilpailutus laajentaa yrityksen toimittajaverkoston, säästää aikaa ja rahaa. Paperisten asiakirjojen tietojensyötön poistumisen tuoma ajansäästö voi olla keskimäärin kolme päivää hankintaa kohden. Sähköinen kilpailutusjärjestelmä tehostaa hankintayksikön toimintaa ja yritystajien on helpompi tarjota tuotteita ja palveluita organisaatiolle.

Sähköinen hankintajärjestelmä ohjaa käyttäjää, jolloin hankintalain säännösten noudattaminen on hankintayksikölle helpompaa. Virheellisen kilpailutuksen mahdollisuus pienenee ja hankinnat saadaan toteutettua suunnitellussa aikataulussa.

Kilpailutusprosessit pysyvät samassa ohjelmassa hallinnassa, asiat löytyvät helposti jälkepäinkin tarkasteltavaksi ja uudelleen käytettäväksi. Sähköinen kilpailutus tehostaa hankinnan tekemistä ja paperin käyttö vähenee, varsinkin jos ottaa käyttöön erikseen tilat-

tavan lisätoiminnan sähköisen allekirjoittamisen. Sähköisen allekirjoittamisen käyttöön ottamisen jälkeen hankintaprosessi olisi kokonaan paperiton. Cloudia Kilpailutus on helppokäyttöinen itse ohjaava järjestelmä. Cloudia toimii yleisimmillä selaimilla, toimiakseen se ei tarvitse erillisiä lisäosia. Asiakirjat voi tulostaa PDF- tai HTML-muodossa.

Huonoihin puoliin voidaan lukea pilvipalvelujen tietoturvallisuusriskit, jotka tulee ottaa huomioon ohjelmaa käytettäessä. Hankintalaissa ei ole mainintaa, miten menetellään, jos tietoliikenneyhteydet katkeavat. Cloudialla on kotisivuilla webinaaritalenteita, joissa on tuen käyttövinkkejä eri aiheista. Käytössä on Ratkaisu-kotisivu, jossa neuvoja ohjelman toimintaan. Hyviin puoliin lukeutuu se, että hankintayksikkö voi itse eri osioita yhdistämällä koota oman kokonaisuutensa ohjelmasta.

Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytetään usein validiuden ja reliabeliuden käsitteitä. Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa työn tulosten toistettavuutta. Tulokset eivät siis saa olla sattumanvaraisia. Reliabiliteetin todentaminen on helpompaa kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa reliabiliteetti todennetaan tutkimuksen kulun oikeanlaisella dokumentoinnilla. Laadullisen tutkimuksen heikko reliabiliteetti voi olla seuraus haastattelun huolimattomasta purkamisesta, käänkövirheistä vieraskielistä aineistomateriaalia käytettäessä tai epäjärjestelmällisestä aineiston keruusta. (Jyväskylän yliopisto 2020.)

Validius voi olla tutkimuksen laadun kannalta hyvin ratkaiseva kriteeri. Tutkimus on validi silloin, kun johtopäätökset ovat luotettavia ja tutkimuksessa tutkitaan asiaa, jota siinä on tarkoituskin tutkia. Validius voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen validiuteen ja näitä yhdessä kutsutaan kokonaisvalidiudeksi. Tutkimusprosessin toteutuksen luotettavuudella mitataan sisäistä luotettavuutta. Tutkimustulosten yleistettävyydellä mitataan ulkoista luotettavuutta. Laadullisessa tutkimuksessa sisäistä validiutta on mahdollista soveltaa peilamalla tutkimuksen teoriapohjaa todellisiin kokemuksiin. Asian pohdinta voi parantaa tutkijan omia käsityksiä tulosten tulkinnasta ja niiden yleistettävyydestä. Tutkimuksen luotettavuutta on mahdollista parantaa katsomalla asiaa monesta eri näkökulmasta. Tätä kutsutaan triangulaatioksi. Triangulaatio jaetaan eri tyypeihin. Tutkijatriangulaatio on nimitys tutkimukselle, johon osallistuu sen eri vaiheissa useita tutkijoita. Teoreettinen triangulaatio tarkoittaa tutkimuksen kohteena olevan aiheen tarkastelua eri teorioiden näkökulmasta. Aineistotriangulaatio kuvaa ongelman ratkaisua erilaisten tutkimusaineistojen analysoinnin avulla. (Jyväskylän yliopisto 2020.)

Tutkimusaineistoa kerättiin haastatteluiden, kirjallisen materiaalin ja omaan käyttäjäkokemukseen pohjaavien havaintojen avulla. Haastattelu nauhoitettiin ja litteroitiin myöhemmin

huolellisesti. Koska haastattelu toteutettiin suullisesti, on haastateltavien ollut mahdollista vastata omin sanoin pelkistettyjen kyllä/ei-vaihtoehtojen mukaan. Tällä tavoin toteutetusta haastattelusta saadut tulokset ovat luotettavia. Haastateltavien määrä oli kuitenkin pieni ja haastattelussa käytetyt termit suhteellisia. Tämä asia heikentää hieman tutkimuksen validiutta. Tutkittavaan aiheeseen saatiin kuitenkin luotettavuutta tutkijatriangulaatiolla, sillä tutkimuksen tekoon osallistui kaksi henkilöä, jotka lähestyivät aihetta eri näkökohdista. Kirjallisuutena käytettiin etupäässä tuoretta suomenkielistä kirjallisuutta, mutta myös joitakin englanninkielisiä tutkimuksia. Aineiston keruussa ja sen järjestelmällisessä arkistoinnissa on auttanut henkilökohtainen kiinnostus aihetta kohtaan. Aihe rajattiin riittävällä tarkkuudella ja tutkimuksessa saatiin vastaus tutkimuskysymykseen. Tutkimusta voidaan pitää luotettavana.

7 POHDINTA

Työn tavoitteena oli tutkia sähköisen tarjouspyynnön etuja. Kaiken materiaalin tuloksena voidaan todeta, että etuja on todella paljon. Hankintojen muuttuessa mutkikkaiksi järjestelmä pienentää hallinnollista käsittelyä ja keventää työvaiheita. Tärkeä osa sähköisen hankintaohjelman kaikkien käyttöetujen saamiseksi on ohjelman käyttäminen mahdollisimman laaja-alaisesti kaikissa hankinnoissa pienemmistä suurimpaan. Kehitysehdotukset itse Cludia Kilpailutus -järjestelmään haastateltavien ja käytännön kokemuksen kautta ovat vähäisiä. Ohjelma koettiin hyvin toimivana, joitain pieniä viilauksia toivoen ohjelman toimittajalta. Yleisesti ottaen tarjouspyynnön tekeminen Cludia Kilpailutus -järjestelmällä on helppoa ja aikaa säästävää. Hankintayksiköiltä ei juurikaan tullut kritiikkiä ohjelmasta. Tarjousasiakirjojen ollessa sähköisessä järjestelmässä epäselvien tarjouspyyntöjen määrän voidaan olettaa pienenevän.

Vaikka lainsäädäntö sanelee paljon hankinnan toteuttamiseen liittyviä ehtoja, voidaan pääsääntönä kuitenkin pitää sitä, että hankintayksikkö tekee tarvittavat hankinnat ja määrittelee kulloisenkin hankinnan kohteen ja sen vähimmäisvaatimukset aina todellisen tarpeen mukaan. Ei ole tarkoituksenmukaista ja järkevää rahankäyttöä hankkia julkisella rahoituksella tuotteita tai palveluita, jotka eivät vastaa loppukäyttäjän tarpeita tai ole niihin soveltuvia.

Hankintayksikön ja muun organisaation yhteistyön kehittäminen olisi mahdollista aloittaa sähköisen järjestelmän käytön koulutuksella muulle organisaatiolle. Kattavan koulutuksen avulla esimerkiksi Cludia -pienhankinnoissa olisi mahdollisuus tehdä kilpailutuksia itsenäisesti ja hankintayksikön aikaa ei kuluisi näihin helpompiin hankintoihin. Cludian Pienhankintaportaali neuvoo käyttäjää lomakkeen täyttönäkymässä kysymysmerkkiä painamalla.

Jatkotutkimusehdotuksena voisikin ajatella yhteistyön kehittämistä hankintayksikön ja muun organisaation välillä. OECD on julkaissut vuonna 2019 Suomen nykytilaa tarkastelevan raportin, *Productivity in Public Procurement A Case Study of Finland: Measuring the Efficiency and Effectiveness of Public Procurement*, jossa käsitellään haastattelujen ja erilaisten mittareiden avulla hankintojen tehokkuuden ja vaikuttavuuden mittaamista Suomen hankinnoissa. (OECD 2019.) Raportissa esitetään käytännön keinoja julkisen hankinnan tehostamiseksi. Suomen haasteeksi nimetään vahvasti hajautunut systeemi tiedonkeruussa ja tehokkuuden mittaamisessa. Raportin erään indikaattorin mukaan prosessit ja menetelmät hankintayksiköiden välillä ovat erilaiset: hajauttamista, keskittämistä ja osamisen ostaminen ulkoa. Suositeltavaa olisi mm. hankintayhteistyö organisaation sisällä ja hankintayksiköiden välillä. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2019a.)

LÄHTEET

Alahuhta, P. 2017. Älä huurustele – kilpailullinen neuvottelumenettely auttaa keskittymään oleelliseen. Hansel [viitattu 20.4.2020]. Saatavissa: <https://www.hansel.fi/blogi/2017/03/03/kilpailullinen-neuvottelumenettely-auttaa-keskittymaan-oleelliseen/>

Asianajotoimisto Legistum Oy 2020. Hankinnan kokonaisarvon laskeminen [viitattu 11.4.2020]. Saatavissa: <https://julkinenhankinta.fi/hankinnan-kokonaisarvo/>

Auressalmi, T. 2015. Hankintayksikön korvausvastuu hankintamenettelyn keskeyttämisellä aiheutetusta vahingosta – erityisesti hankintalain nojalla. Turun yliopisto. Pro-gradu tutkielma [viitattu 10.5.2020]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016061621775>

Cloudia. 2020a. Asiakkaat [viitattu 15.4.2020]. Saatavissa: <https://cloudia.com/fi/asiakas-referenssit/>

Cloudia. 2020b. DPS Dynaaminen hankintajärjestelmä. Cloudia Oy. Artikkelit [viitattu 26.4.2020]. Saatavissa: https://cloudia.com/wp-content/uploads/2019/04/Cloudia_DPS-FI.pdf

Cloudia. 2020c. ESPD [viitattu 9.4.2020]. Saatavissa: <http://kilpailutustuki.cloudia.fi/fi/support/solutions/articles/6000230109-esp>

Cloudia. 2020d. Hankinnan kohteet [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: <http://kilpailutustuki.cloudia.fi/fi/support/solutions/articles/6000230123-hankinnan-kohteiden-luonti-ux->

Cloudia. 2020e. Hankintapäätös [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: <http://kilpailutustuki.cloudia.fi/fi/support/solutions/articles/6000230161-p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s>

Cloudia 2020f. Päätöksen laatiminen [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: <http://kilpailutustuki.cloudia.fi/fi/support/solutions/articles/6000230161-p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s>

Cloudia. 2020g. Sähköinen opas [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: <https://cloudia.com/wp-content/uploads/2019/05/Sahkoisen-kilpailutuksen-opas-1.pdf>

Cloudia. 2020h. Tarjoaminen ja tarjouskilpailun hallinta [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: <http://kilpailutustuki.cloudia.fi/fi/support/solutions/articles/6000153202-koulutuksen-ker-tausmateriaali#tarjoaminen>

Cloudia 2020i. Tarjouspyynnön kriteerit [viitattu 12.4.2020]. Saatavissa: <http://kilpailutustuki.cloudia.fi/fi/support/solutions/articles/6000212591-hankinnan-kohteen-kriteerit-ux->

Cloudia. 2020j. Tarjouspyynnön viimeistely [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: <http://kilpailutustuki.cloudia.fi/fi/support/solutions/articles/6000230156-esikatselu-ja-julkaisu>

Cloudia. 2020k. Verkostoidu ja solmi suhteita, joilla on merkitystä [viitattu 11.4.2020].

<https://cloudia.com/fi/cloudia-marketplace/>

Cloudia. 2020l. Viranomaistiedot [viitattu 10.4.2020]. Saatavissa: [http://kilpailutus-](http://kilpailutus-tuki.cloudia.fi/fi/support/solutions/articles/6000229460-viranomaistietojen-tarkistaminen)

[tuki.cloudia.fi/fi/support/solutions/articles/6000229460-viranomaistietojen-tarkistaminen](http://kilpailutus-tuki.cloudia.fi/fi/support/solutions/articles/6000229460-viranomaistietojen-tarkistaminen)

Elinkeinoelämän keskusliitto. 2019. Yrityslainsäädäntö [viitattu 14.9.2019]. Saatavissa:

<https://ek.fi/mita-teemme/yrityslainsaadanto/>

Eskola, J. & Suoranta J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen, 62-63. Tampere: Vastapaino.

ESPD ohjeistus 2020. European single procurement document and eCertis [viitattu

12.4.2020]. Saatavissa: <https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/digital/espden>

Euroopan komissio. 2020. European single procurement document and eCertis. [viitattu

11.4.2020]. Saatavissa: <https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/digital/espden>

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU julkisista hankinnoista ja direktiivin

2004/18/EY kumoamisesta. EUR-Lex [viitattu 8.5.2020]. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A32014L0024>

Hallintolaki 434/2003. Finlex [viitattu 22.3.2019]. Saatavissa: [https://www.fin-](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434#O2L8a)

[lex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434#O2L8a](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434#O2L8a)

Hallituksen esitys 108/2016 [viitattu 6.11.2019]. Saatavissa: [https://www.finlex.fi/fi/esityk-](https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2016/20160108.pdf)

[set/he/2016/20160108.pdf](https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2016/20160108.pdf)

Hallituksen esitys eduskunnalle julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista ane-

tun lain muuttamisesta ja eräiden siihen liittyvien säädösten muuttamisesta 2020 [viitattu

11.5.2020]. Saatavissa: <https://tem.fi/hankesivu?tunnus=TEM033:00/2019>

Hansel. 2020. Mikä on puitejärjestely? [viitattu 25.4.2020]. Saatavissa: [https://www.han-](https://www.hansel.fi/tietoa-meista/yhteishankinnat/mika-puitejarjestely/)

[sel.fi/tietoa-meista/yhteishankinnat/mika-puitejarjestely/](https://www.hansel.fi/tietoa-meista/yhteishankinnat/mika-puitejarjestely/)

Helsingin kaupunki. 2016. Hissit stadin kerrostaloihin [viitattu 7.11.2019]. Saatavissa:

<https://www.hel.fi/hissiprojekti/fi/mita-hissi-maksaa/hankkeen-kilpailuttaminen/>

Henttonen, E. 2008. Usein kysytyjä kysymyksiä laadullisesta tutkimuksesta [viitattu

12.4.2020]. Saatavissa: [https://docplayer.fi/934538-Usein-kysytyja-kysymyksia-laadulli-](https://docplayer.fi/934538-Usein-kysytyja-kysymyksia-laadullisesta-tutkimuksesta.html)

[sista-tutkimuksesta.html](https://docplayer.fi/934538-Usein-kysytyja-kysymyksia-laadullisesta-tutkimuksesta.html)

Huuhka, T. 2017. Tehokkaan hankinnan työkalut. 2. painos. Helsinki: BoD.

Iloranta, K. & Pajunen-Muhonen, H. 2015. Hankintojen johtaminen – ostamisesta toimittajamarkkinoiden hallintaan. 4. tarkistettu laitos. Helsinki: Tietosanoma.

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2016a. Ennakoidun arvon laskeminen [viitattu 12.5.2020]. Saatavissa: <https://www.hankinnat.fi/mika-julkinen-hankinta/kynnysarvot/ennakoidun-arvon-laskeminen>

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2016b. Korjausilmoitus [viitattu 9.5.2020]. Saatavissa: <https://www.hankinnat.fi/eu-hankinta/ilmoittaminen/korjausilmoitus>

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2016c. Pilkkomiskielto [viitattu 13.4.2020]. Saatavissa: <https://www.hankinnat.fi/mika-julkinen-hankinta/kynnysarvot/pilkkomiskielto>

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2018. CPV-koodien käyttö EU- kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa 8.11.2018 alkaen [viitattu 25.4.2020]. Saatavissa: <https://www.hankinnat.fi/sites/default/files/media/file/cpv-koodien-kaytto-jhny-ohje-2018-paivitetty.pdf>

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2019a. OECD:n Suomea koskeva raportti käsittelee hankintojen tehokkuutta ja vaikuttavuutta [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: <https://www.hankinnat.fi/ajankohtaista/2019/oecd-suomea-koskeva-raportti-kasittelee-hankintojen-tehokkuutta-ja>

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2019b. Soveltuvuus. Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja (ESPD) [viitattu 8.4.2020]. Saatavissa: <https://www.hankinnat.fi/eu-hankinta/ehdokkaiden-ja-tarjoajien-soveltuvuus/yhteinen-eurooppalainen-hankinta-asiakirja-esp>

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. 2020. Soveltuvuus. Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuus [viitattu 8.4.2020]. Saatavissa: <https://www.hankinnat.fi/eu-hankinta/ehdokkaiden-ja-tarjoajien-soveltuvuus/yhteinen-eurooppalainen-hankinta-asiakirja-esp>

Juvonen, A. 2019. HUSille seuraamusmaksu laittomista suorahankinnoista. Aamulehti 19.11.2019.

Jyväskylän yliopisto. 2015. Laadullinen tutkimus [viitattu 12.4.2020]. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Jyväskylän yliopisto. 2020. Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineistot [viitattu 12.5.2020]. Saatavissa: <https://www.mv.helsinki.fi/home/jmykkane/tutkielma/Tutkimusmenetelmat.html>

Jääskeläinen, J. & Tukiainen, J. 2019. Anatomy of public procurement. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Working paper 118 [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa:

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-274-236-0>

Karinkanta, P. (toim.), Kontio, A., Krakau, T., Lahtinen, T. & With, S. 2013. Yrityksen hankintaopas. Lakimiesliiton kustannus.

Karinkanta, P. & Lahtinen, T. 2017. Julkiset hankinnat yrityksille käytännönläheisesti. Kauppakamari.

Keravan kaupunki. 2019. Keravan kaupungin hankintakäsikirja 2019 [viitattu 26.4.2020]. Saatavissa: <https://www.kerava.fi/palvelut/Documents/KHn%20hyväksymä%20hankintakäsikirja.pdf>

KHO:440/2015. Korkein hallinto-oikeus. Päätös [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: <https://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/muitapaatoksia/muupaatos/1424263908670.html>

Kideve elinkeinopalvelut. 2020. Kittilän kunta. Kestävät hankinnat elinvoimaisuuden lisääjänä [viitattu 10.5.2020]. Saatavissa: <https://www.kideve.fi/hankintaopas/>

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2020. Julkisten hankintojen valvonnan tulosten raportointi 2019. Raportti [viitattu 26.4.2020]. Saatavissa: <https://www.kkv.fi/globalassets/kkv-suomi/julkaisut/raportit/julkisten-hankintojen-valvonnan-tulosten-raportointi-2019.pdf>

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaali- komitealle ja alueiden komitealle 2012. Sähköisiä hankintoja koskeva strategia [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0179&from=fi>

Kontio, A., Kronström, S., Kumlin, A. & Mäki, L. 2017. Julkiset hankinnat: Käsikirja. Helsinki: Edita.

Kontkanen, J. 2015. Miten sähköiset tarjoukset tulee jatkossa vastaanottaa. PTCS.fi. Artikkelit 1.10.2015 <http://www.ptcs.fi/miten-sahkoiset-tarjoukset-tulee-jatkossa-vastaanottaa>

Krakau, T. 2018. Tarjouskilpailut -mitä osallistuminen vaatii? Valtakunnalliset työpajapäivät Jyväskylässä 18.-19.4.2018. Luento [viitattu 4.5.2020]. Saatavissa:

<https://www.tpy.fi/aineistot/puheenvuorot/tapahtumat/tyopajapaivat/>

Kronström, S. 2020. Veikkaamalla suorahankinta – koska suorahankinnan saa lain mukaan tehdä? Hankintaturisti. Blogi [viitattu 20.4.2020]. Saatavissa: <https://hankintaturisti.com/2020/01/30/veikkaamalla-suorahankinta-koska-suorahankinnan-saa-lain-mukaan-tehda/>

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016. Finlex [viitattu 21.3.2019]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161397>

Logistiikan maailma 2020. Julkiset hankinnat. Hankintamenettelyt [viitattu 25.4.2020]. Saatavissa: <http://www.logistiikanmaailma.fi/osto-ja-myynti/julkiset-hankinnat/hankintamenettelyt/>

LUT University. 2020. LUT-konsernin hankintaohje [viitattu 12.2.2020]. Saatavissa: <https://lut.sharepoint.com/sites/lamk/intranet/pages/hankinnat.aspx>

Markkinaoikeus 2020. Vuositilastot [viitattu 12.5.2020]. Saatavissa: <https://www.markkinaoikeus.fi/fi/index/markkinaoikeus/tilastojajakasittelyajat.html>

OECD. 2019. Productivity in Public Procurement. A case study of Finland: Measuring the efficiency and effectiveness of public procurement. [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: https://vm.fi/documents/10623/11724809/OECD+raportti_productivity-public-procurement.pdf/019e0c22-5af0-45f2-c58b-608373b64d53/OECD+raportti_productivity-public-procurement.pdf.pdf

Olympiastadion. 2019. Olympiastadionin uudet penkit ovat suomalainen innovaatio [viitattu 20.4.2020]. Saatavissa: <https://www.stadion.fi/ajankohtaista/olympiastadionin-uudet-penkit-ovat-suomalainen-innovaatio>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019 [viitattu 7.11.2019]. Saatavissa: <https://minedu.fi/korkeakoulut-ja-tiedelaitokset>

Pekkala, E., Pohjonen, M., Huikko, K. & Ukkola, M. 2017. Hankintojen kilpailuttaminen. 8. painos. Helsinki: Tietosanoma.

Pohjonen, M., Karinkanta, P. & Ruohoniemi, E. 2019. Vuoden kiinnostavimmat oikeustapakukset. PTCServices. Paneelikeskustelun materiaali [viitattu 9.5.2020]. Saatavissa: https://ptcs.fi/wp-content/uploads/2019/11/9_Karinkanta_Pohjonen_Ruohoniemi.pdf

PTC Services Oy. 2020. Hankinta-Suomi-ohjelma ohjaa hankintoja [viitattu 7.5.2020]. Saatavissa: <https://ptcs.fi/hankinta-suomi-toimintaohjelma-lupaa-lisaa-kustannustehokkuutta-ja-vaikuttavuutta-hankintoihin/>

PTCServices Oy. 2018. Oletko jo valmis? Sähköinen kilpailuttaminen pakolliseksi 18.10.2018. [viitattu 20.12.2019]. Saatavissa: <https://ptcs.fi/oletko-jo-valmis-sahkoinen-kilpailuttaminen-pakolliseksi-18-10-2018>

Rossi, M. 2016. Lakiklinikka: Mikä ihmeen ESPD? Kuntalehti [viitattu 7.5.2020]. Saatavissa: <https://kuntalehti.fi/uutiset/laki/lakiklinikka-mika-ihmeen-espd>

Siikavirta, K. 2015. Julkisten hankintojen perusteet. Helsinki: Edita

Simola, A. 2020. Yrittäjien toive: julkiset hankinnat jaettava osiin. Aamulehti 16.4.2020.

Tampereen kaupunki. 2017. Tampereen kaupungin hankintaohje.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2018. Muutoksia hankintalain mukaisiin sidosyksikön (ns. in-house yhtiö) ulosmyynnin rajoitussäännöksiin. Artikkelit [viitattu 16.4.2020]. Saatavissa: https://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/muutoksia-hankintalain-mukaisten-sidosyksikonns-in-house-yhtio-ulosmyynnin-rajoitussaannoksiin

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2020. EU- ja kansalliset kynnysarvot [viitattu 7.5.2020]. Saatavissa: <https://tem.fi/eu-ja-kansalliset-kynnysarvot>

Valtionhallinnon kehittämisosasto. 2018 [viitattu 6.11.2019]. Saatavissa: https://vm.fi/documents/10623/1115054/LIITE1+Organisaatiomuotoja+koskeva+esiselvitys+1_2018.pdf/300ac702-b593-80f7-07ef-d3ae5249c438/LIITE1+Organisaatiomuotoja+koskeva+esiselvitys+1_2018.pdf

Valtioneuvosto. 2018. Julkisen hallinnon pilvipalvelulinjaukset [viitattu 11.4.2020]. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161294>